

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hó 15-én két iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg. Nem tagok egész évre 2 forinttal fizethetnek elő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: az „Erdélyi Gazdasági Egylet” titkári hivatalában (Kolozsvár, Belkőzép-u. 11. sz.) hvá a lapot illető minden küldemények intézendők.

Hirdetések a legjutányosabb áron vétetnek fel.

EGYESÜLETI ÉLET.

Az „Erdélyi Gazdasági Egylet” egy hónapja.

(1896. július.)

Az egylet tevékenységének jó részét e hónapban is a szeptemberben tartandó IV. országos és nemzetközi gazdakongresszusokra való előkészületek vették igénybe.

Különféle mezőgazdasági kérdésekben felkérésre szakvéleményt adott az egylet négy ízben.

Az egylet által ingyen adományozott szakmunkák és füzetekből kértek nyolczan, kiknek összesen 114 példány küldett.

Az egylet *belélete* júliusban a következő volt:

Ülés tartatott: egy igazgatóválasztmányi, július 24-én.

Az *ügykezelés* adatai a következők: Iktatói szám július 31-én: 1602, melyből e hónapra esik: 174 drb. Ebből az érkezetekre jut: 129, a kiadottakra 45 drb. A 174 darabból volt ülési tárgy: 32. (Ebből miniszteri leirat és felterjesztés: 5 drb); utalványozás: 29; elnöki: 9; titkári: 26; »Erdélyi Gazdára« vonatkozó: 49; bizalmi: 2; ad acta: 27 drb.

A postakönyvek szerint elküldetett az iroda által júliusban: 37 hivatalos és 310 portós levél. Ezen 347 küldemény 87 ügyben és annyi szöveggel iratott.

Igazgatóválasztmányi ülés. Az igazgatóválasztmány rendes havi ülése július 24-én tartatott meg.

Jelen voltak: *Szabó* József, elnök; *Br. Jósika* Gábor, alelnök; *Tóth* Zsigmond; *Br. Mannsberg* Sándor; *Jakab* László; *Deák* Ignác; *Vörös* Sándor, Dr. *Szentkirályi* Kálmán; *Nagy* Lajos; *Csermák* János, pénztárnok és *Tokaji* László, titkár.

A júniusi *pénztár forgalom* 7470 frt 82 kr. bevétel (múlt havi maradvánnyal együtt) 1152 frt 40 kr. kiadás és 6318 frt 42 kr. maradvánnyal — helybenhagyott.

Az elnökség és titkári hivatal által eszközölt utalványozások jóváhagyattak.

Bemutattatott az elnökség által július 14-én eszközölt pénztárvizsgálatról szóló jegyzőkönyv, mely szerint a pénztár teljesen rendben lévőknek találtatott.

Kibédi Zsigmond okl. gazdasznak gyakornokká kinevezése, mit az elnökség a választmány megbízásából eszközölt, jóváhagyó tudomásul vétetik.

A kolozs-monostori gazdasági tanintézet végzett hallgatói részére alapított két darab száz forintos jutalomdíjat *Benyovszky* Dezső (Bors-féle alap) és *Kibédi* Zsigmond (Gr. Mikó Imre alap) végzett hallgatóknak ítélte oda a választmány, egyszersmint a díjaknak a július 25-iki záróünnepélyen leendő átadására *Tóth* Zsigmond és *Nagy* Lajos vál. tagokat kérte fel.

Ugyane tanintézetnél az 1896–97. tanévben betöltendő öt állami ösztöndíjas helyre jelöltettek: *Gidófalvi* Ödön; *Felsszei* Gábor; *Groisz* Ottó; *Ferenczi* András és *Ssilágyi* Géza, folyamodók.

A földmivelésügyi Ministernek a múlt évi statisztikai összeírás eredménye tárgyában és a hesseni légy elleni védekezésre vonatkozó leiratai tudomásul vétettek.

Ugyancsak a földm. Minister által a hizott állatok vasúti szállítása tárgyában kért szakvélemény szövegezésére felkértek: *Reich* Albert és *Jakab* László vál. tagok.

A gazdasági egyletek szövetsége tárgyában a megelőző ülésből kiküldött bizottság a következő határozatijavaslatot terjesztette elő:

»1. Az erdélyi gazdasági egylet a magyar gazdasági egyletek országos szövetkezetének eszméjét üdvösnek és megvalósítandónak tartja és amennyiben ezen szövetség ugy a terhek, mint a jogokat illetőleg a belépő egyletek megfelelő és arányos részvételén alapulna — ahoz hozzájárul, a szövetségbe belép és azt ugy erkölcsileg, mint — tehetségéhez mérten — anyagilag is készséggel támogatja.

2. A szövetséges egyletek részvételének arányosságát egyletünk csak abban az esetben látná megvalósítva, ha a szövetség végrehajtó-bizottságában és a nagygyűléseken az »Országos Magyar Gazdasági Egylet« is nem a mostani tervzet szerint: egész igazgató-választmányával, hanem csupán az összes egyletek részére megállapítandó kulcs szerinti képviselőkkel venne részt. E kulcs megállapításának leghelyesebb és legméltányosabb alapját mi a szövetség terhei viseléséhez való önkéntes hozzájárulás arányában látjuk.«

Ezen határozati javaslatot az igazgatóválasztmány teljes szöveggel elfogadván, annak a IV. orsz. gazdakongresszus végrehajtó bizottságával való közlését elhatározza; a kongresszusra küldendő képviselőinek pedig az augusztusi ülésen a részletekre is kiterjedő megbízást ad.

A magyar közművelődési egyletek szeptember 8-án tartandó országos ünnepi kongresszusára az egylet képviselőiben való megjelenésre *Bartha* Miklós vál. tag kéréselt fel.

A békésvármegyei gazd. egyletnek a különféle vidéki kartellek tárgyában megküldött min. felterjesztése — tudomásul vétetik.

A chicagói *Mc. Cormik* mezőgazd. gépgyár ajánlata, mely szerint egyletünk tagjainak aratógép-áraitól 10% árengedményt hajlandó nyújtani — köszönettel tudomásul vétetik.

A zalathnai kénkovandó ipar részvénytársaság megkeresése folytán egy kisebb műtrágya-raktár felállításának terve elfogadtatván, *Gyűrűs* Benedek, ifj. *Lászlai* Ferencz és *Tóközi* László, titkár, mint véleményező bizottság megbízatnak a részletek kidolgozásával.

Új tagokúl bejelentetnek: Br. *Orbán Ottó*, alapító; *Weiss Mór* évdijas tagokúl, valamint az »Erd. Gazda« 7. számának 371. lapján felsoroltak. T—i.

* * *

Meghívó. Az erdélyi gazdasági egyesület igazgató-választmánya 1896. aug. hó 27-én (csütörtökön) d. u. 4 órakor ülést tart az egyesület hivatali helyiségében, melyre a tag urakat van szerencsénk meghívni. Az *Elnökség*.

Meghívó. Az erdélyi gazdasági egyesület lapfelügyelő-bizottsága 1896. aug. 31-én (hétfőn) d. u. 4 órakor ülést tart az egyesületi helyiségben, melyre a tag urakat van szerencsénk meghívni. Az *Elnökség*.

MINISTERI INTÉZKEDÉSEK.

Katonai lóvásár. A csász. és kir. közös hadügyminiszterium hozzájárulásával ezennel közhírré tétetik, miszerint a hadsereg lószükségletének fedezése végett a Királyhágón túli vármegyék területén Szolnok-Doboka vármegyében, Deesen, f. é. szeptember hó 15-én, Torda-Aranyos vármegyében, Gyéresen, f. é. szeptember hó 17-én, Maros-Torda vármegyében, Maros-Vásárhelyen, f. é. szept. 19-én, Nagy-Küküllő vármegyében, Kóhalomban, f. é. szeptember 21-én, Brassóvármegyében, Brassóban, folyó évi szeptember hó 23-án, Háromszék vármegyében, Seps-Szent-Györgyön, f. é. szept. 25-én, Háromszék vármegyében Zabolán, f. évi szeptember hó 28-án, Szeben vármegyében, Nagy-Szebenben, f. é. szeptember hó 30-án katonai lóvásár fog tartatni. Ezen vásárlásra egy kiküldött katonai bizottság fog megjelenni, mely az elővezetett lovak közül meg fogja vásárolni mindazokat, a melyek katonai czélokra alkalmasoknak és árra nézve megfelelőeknek fognak találtatni. Miután a főczél az, hogy a hadsereg részére minden közvetítés nélkül egyenesen a tenyésztőktől vétessenek meg a lovak, annáltozva figyelmeztetnek a tenyésztők, hogy teljes bizalommal vezessék elő katonai czélokra alkalmas eladó lovaikat és tulzott árak követeléseivel a megvételt lehetetlenné ne tegyék, miután mindenesetre jobb árakat kapnak ezen közvetlen eladás által, mint az esetben, ha lovaikat közvetítők útján juttatják a hadsereghez. Alkalmas minden

szilárd testalkatu, jó mozgást és kitartást ígérő, tulságos használat által még meg nem rontott s a katonai használatot gátló hibával nem bíró 4- egész 7 éves és legalább 158 centiméter magas ló. A 7 évet már meghaladt lovak semmi esetre sem vétetnek meg, valamint a 158 centiméteren (vagy 15 markon) alóli lovak közül csupán kivételképen vétetnek meg egyes olyan példányok, melyek kiváló jó testalkatuak és kitőnő vérrel bírnak. A megvett lovak azonnal a helyszinén átvétetnek és készpénzben kifizettetnek. Az elővezetés helye, a város- illetőleg községházán tudható meg. Kelt Budapesten, 1896. julius hóban. *A földművelésügyi m. kir. minister.*

Gazdasági egyletek szövetsége.

A jövő hónapban Budapesten összeülő IV. országos magyar gazdakongresszus fő tárgya: a gazdasági egyletek szövetségének megalkotása lesz. Arról, hogy e szövetségnek mily nagy hivatása van: ma már talán nem szükséges hosszasan dissertálni. Három évtized tanulságaira volt szükség ahhoz, hogy a „par excellence földműelő állam“ inségre jutott mezőgazdái az erők egyesítésének égetően szükséges végrehajtásához komolyan hozzáfogjanak. Három évtizede vajudik e kérdés; azalatt az eszme egyre nőtt, egyre izmosodott, bár ellenségei is voltak s ma is vannak; ellenségei mindazok, kiknek nemzetközi wertheim-kasszáikat a mi gyöngeségünk töltögette meg . . . A sajtó némely olcsó organumaiban ma is olvashatjuk nemes elleneinknek a gazdákhöz intézett jóakaró figyelmeztetéseit, melyeknek nem kevesebb a célja, mint az újabb agrár mozgalmak discreditálása.

De ne vegyük ezeket figyelembe; mezőgazdaságunk megmentése, fölemelése: a közös cél, mely felé törekednie kell mindenkinek, ki hazáját szereti. Ezért kell akarnunk erőink egyesítését, ezt nem szeretik azok, kiknek hazájuk a széles nagyvilág . . .

Előttünk a cél, melynek elérése: a második ezredév alapját veti meg, kudarcza: anyagi elzúllás. Jól vigyázzunk tehát az eszközökre, a kivitelre. E szövetséget csupán a közakarat, a teljes egyetértés hozhatja létre és az eredményes működés tarthatja fenn.

Alkossuk meg szabad, önkéntes társulás alapján, függetlenül, hisz mindannyian akarjuk s ha volna vonakodók, azok is — az első siker után — biztosan közénk jőnek.

Mondja ki a IV. országos gazdakongresszus, hogy:

1. a magyar gazdasági egyletek országos szövetségét Budapesten székelő, teljesen önálló központi szervezettel és alapszabályokkal kívánja megalakítani;

2. a szövetségbe belépés — az egyes testületek alapszabályainak módosítása nélkül — bizonyos megállapítandó (mondjuk: 6 vagy 12) évi kötelezettség mellett, egyszerűen közgyűlési határozattal történjék;

3. ugyanazon közgyűlési határozattal és kötelezettséggel ajánljon fel minden belépő egylet egy tehetségéhez mért évi összeget a szövetség költségeinek fedezésére;

4. ezen anyagi hozzájárulás aránya szolgál egyszersmint a jogok gyakorlásának mértékeül is.

Mindez oly tiszta, világos és érthető, hogy a részletek e négy sark tétel szem előtt tartásával alig okoznak nehézséget és ami fő: minden kétséget, félreértést kizár. Avagy nem ez a cél?

Teljes elismeréssel adózunk az „Orsz. Magyar Gazdasági Egyletnek“; kétségtelen, hogy e testület nem csupán: „primus inter pares“ s mint vezető egylettől — mondhatjuk: a többinek mintaképétől el is várjuk, hogy az akció élére álljon, a szövetségnek úgy erkölcsi, mint anyagi nagy erejével éltető lelke legyen, de kerülje ki annak még a lehetőségét is, hogy elleneink — e szövetség létesítése alkal-

mából — centralisztikus törekvéssel vádolhassák. Ezen alkotásnak már pólyájában megtámadhatatlannak kell lennie, mert bármily nemes legyen intenciónk, ha a forma nem megfelelő, nem elég világos és érthető — már sebezhetőek vagyunk.

Adjuk fel tehát az eddigi tervet, mely — amint a tapasztalatok bizonyítják — különben sem nyerte meg minden egyesület helyeslését s teljesen liberális alaphelyezkedve alkossuk meg azt a szövetséget, melytől a magyar föld jövő sorsa függ!

Tokaji László.

Valami a biztosításról.

A biztosítási intézmény több mint egy százados fenállása alatt annyira beigazolta üdvös voltát, hogy ma már egészen általános lett. A Magyar Compass 1894-iki kimutatása szerint a Magyarországon működő bel- és külföldi társaságok több mint 72 millió forint évi díjat nyertek. Ha a lakosságot 17·5 millióval vesszük fel, fejenként ca 4 frt esik.

A biztosítási ágazatok folytonosan fejlődnek s a nagyközönség igényeihez alkalmazkodnak. A legnagyobb fejlődést azonban az életosztály érte el, a melynek a különböző társaságoknál ca 50 változata van. A tűz és jégosztály, a mely a gazdaközönséget közelebb érdekli, szintén mutat fel haladást és több újítás lett ezen ágazatokban is megvalósítva. A kezdetben gyakorolt épület- és terménybiztosítás ki lett terjesztve minden egyéb ingóságra is. Nagy horderejű a „Generali“ által meghonosított gazdasági átalány (pauschal) és a „Hazai“ által bevezetett tűz és jég együttes több évi biztosítási rendszere is.

Ezen újítások azonban nem tartanak még lépést a nagyközönség kívánalmaival, a melynek több sérelme orvoslandó.

A gazdaember rendszeresen biztosítja terményeit tűz és jég ellen, ennek daczára igen gyakran fordul elő azon eset, hogy a midőn kár érte, nem lesz várakozásához képest kártalanítva. Ennek oka főképen abban rejlik, hogy mielőtt biztosítását megkötötte volna, nem vette magának a fáradságot a biztosító-társaság szabályaival megismerkedni. Csak a ki ezeket alaposan ismeri, tudja biztosítását úgy feladni, hogy felesleges díjat ne fizessen, s egyúttal az esetleges kártalanításra helyes basist nyújtson.

A biztosító-társaságok szabályai a kereskedelmi törvények alapján lettek megállapítva, de ennek daczára komplikáltak s még az intelligens embert is gyakran zavarba hozzák. E mellett gyakran még méltánytalanságot is tartalmaznak. Így a jég-biztosításra vonatkozólag egyik legelső magyar társaság szabályai úgy vannak megállapítva, hogy kár esetében a kártalanítandó termény ára a piaci vétetik, ha az kisebb a fél által megjelölnél, míg ha a meghatározott ár az alacsonyabb, az vétetik a kártalanítás alapjául. A legtöbb társaság változtatott is ezen a méltánytalanságon, a megnyíiben minden esetben a fél által megjelölt ár vétetik alapul s reméljük az elmaradtak is mielőbb követni fogják ezeket.

A tűzbiztosításnál kár esetében az arányszámítás az, a mi a felek által nem értetik meg. — A keresk. törv.-ek azt mondják ki, hogy a biztosítás soha sem szolgálhat nyereszkesedés alapjául, azaz hiába biztosítja valaki 10.000 ft értékű házát 20.000 ftra, kár esetében csak 10.000 ftot kaphat. Ezzel ellentétben ha a házát csak 5000 — ftra biztosítja, csak azon esetben kapja meg az 5000 — frtot, ha a háza egészen elég, míg ha annak $\frac{1}{2}$ -e ég le, nem 5000 ftot, hanem aránylagosan csupán 2500 — frtot kap, mivel házának csak fele értékét biztosította a társaságnál, s a másik fele értékre önbiztosító volt. — Ezen példa, a mely a legegyszerűbbek

közül van felsorolva, is igazolja, mennyire szükséges a társaság szabályait ismerni.

A legtöbb gazda nem is tudja a biztosítandó helyes értékét, de különösen az okozott jégkárt pontosan megállapítani, úgy hogy jóformán ki van szolgáltatva a kárt felvevő jóindulatának s e mellett örökös kétségben van az iránt, nem lett-e megrövidítve, még ha kára legmértányosabban is lett megállapítva.

Most, a midőn ugyanis a biztosítási törvény revíziója előtt állunk, üdvös újításokkal kellene ezen állapotokon segítsünk. Első helyen a biztosító társaságok kellene a jó egyetértés további megtartása céljából ezt megkezdjék. — Állítsák szabályaikat a kellő méltányos módosítások után úgy össze, hogy azt minden laikus könnyen megértse. Ezen szabályok közismerté tétele után, a mi a falusbiró, pap és tanító feladata volna, egy intelligens biztosító publikumhoz jutnának, a mellyel sokkal könnyebbé válnék az érintkezés.

A mi pedig a kár megállapítását illeti, minden esetben a károsultnak is kellene egy törvényes hivatalos védőt adni, a ki a biztosító-társaság szakértőjével együttesen állapítaná meg a kárt, a melyet ha a fél el nem fogadna, a szokásos szakértői felülbecslés elé terjeszthetne. Ezen tisztet igen jól betölthetné a most felállításra tervezett gazdasági felügyelő. Ha pedig ezen állás még most sem állíttatnék fel, van minden vármegyének közigazdasági előadója vagy más szakértője, a ki ezen teendőre alkalmas s a kiket esetleg egy rövidebb kurzussal be lehetne a részletes ismeretekbe is könnyen vezetni. — Ezen intézkedések után megszűnnének a legtöbb differentiak, a melyek eddig a felek és társaságok közt fenforogtak s igen gyakran a gazdát a biztosítástól elkedvetlenítették.

Mindezek után azon körülményt bátorkodom még egy-

szer az illetékes tényezők figyelmébe ajánlani, hogy fejenként 4 frt közvetett adó megérdemli a biztosítási ügygyel behatóan foglalkozni.

Ferenzy Dezső.

A szőlő-moly (*Cochylis Ambiguella*).*

A szőlő-moly continensünkön a legnagyobb pusztításokat Franciaországban, Dél-Németországban, Észak Olaszországban, Svájcban, de különösen a Bodeni tó környékén a reichenai szigeten — vitte végbe; ez utóbbi helyen több évig egymásután grassált, elpusztítva az egész termést.

A szőlők e veszélyes ellensége csakis addig pusztíthatott fent nevezett vidékeken, míg a termelők a szaktudósok tanácsait nem követték; ma már a később leírandó védekezési módokkal a legszebb eredménnyel győzik le, — ezen eleinte oly nagy károkat okozó hernyót.

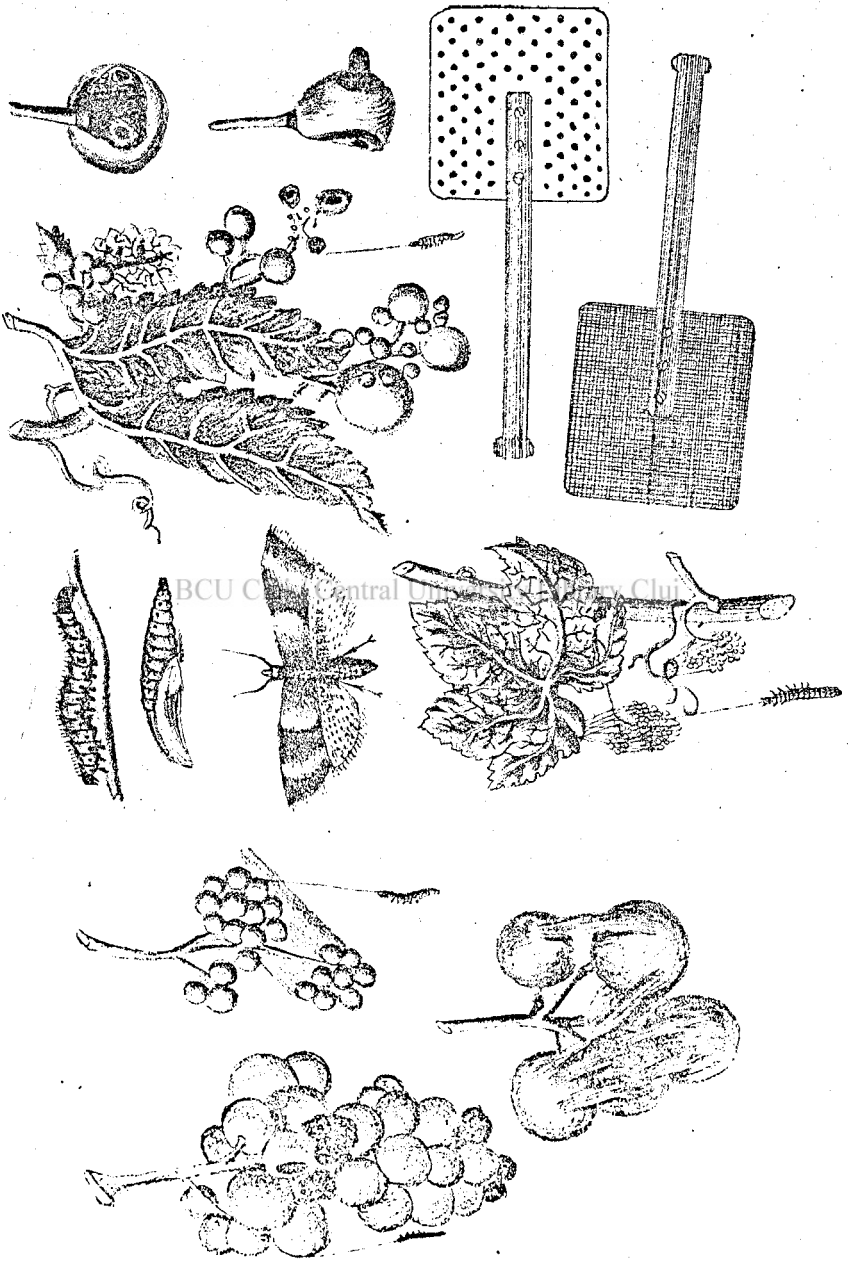
A hernyó 8—10 mm. hosszú, sötétbarna, majdnem fekete fejjel. barnás testének hátán sötétebb sávval; a hernyó később testszínüvé változik. Nyolcz pár lába van, hátán négy, oldalán két dudorodással, melyek mindegyikéből vékony szőr áll ki.

A pille kifeszített szárnyakkal 12—15 mm. nagyságu, teste és felső szárnyai szalmasárgák; a felső szárnyainak mindegyike, a közepén ólomszürke szélü, sötétbarna keresztsávval ketté van osztva; az alsó szárnyak szürkés-barnák, a himnél inkább fehéresek. A szárnyak szélei fekete-barnás szőrökkel vannak környezve.

A *Cochylis Ambiguella* nak két nemzedéke van. Az első nemzedék április vagy május elején jelentkezik, a második július végén; a pillék nappal összehúzódva és szárnyaikat tető alakra összevonva, a levelek mögött pihennek, — leginkább alkonyatkor és hajnal felé röpködnek. Május hóban rakják le petéiket a levelekre és a fürtöcskékre. Ezen peték csillogó fehér színűek, de idővel elhalványulnak és barna foltokat kapnak.

A peték lerakása után 9—10-ik napra már a hernyó feje és első ize tisztán kivethető, 12—13-ik napra már az

* A mellékelt rajzon a hernyó, pille, báb, a megtámadott fürtök és legyezők láthatók.

egész állat kifejlődött és jól látható, a mint küzd a kibujásért. 15-ik napra kibujik a hernyó és rögtön a szőlő virágát támadja meg; felkeresve a fürt közepét, elpusztít egy virágot a másik után, befonva a fürtöt egy selyem szálu burokkal; a szemek elhervadnak, lehullanak, a fürt elveszett.

Ha az idő meleg és bedvező a virágzaskor, — hogy az gyorsan lefolyhatik, a pusztítás kisebb, — míg nedves, hideg időben, midőn a virágzás tovább tart, a féregnek a pusztításhoz több ideje lévén, a kár sokkal nagyobb. Julius közepén táján a hernyó a fürt közepére húzódva, selyem fonadékát sürüsti, begubozza magát; ez az állapot vagy 15 napig tart és julius végén ismét megjelenik a lepke, ezek azonnal tojnak, odaragasztva petéiket; huzós, nyálkás anyaggal magukra a szemekre, maga a lepke pedig nemsokára elpusztul.

Augusztus elején körül-belül nyolcz napra a hernyó már kibujt és egyszeribe megtámadja a bogyót. Minden megtámadott szemnek fekete folt látható, később a szem elfonnyad, rothad és lilás színt mutat. A hernyó egyik szemet a másik után támadja meg, sőt elhagyja az előbb megtámadott szemet, mielőtt annak beltartalmát teljesen felemészítette volna; így egy hernyó egy hó alatt több mint harmincz szemet pusztíthat el.

A *Cochylis Ambiguella* így a termés $\frac{1}{3}$ — $\frac{3}{4}$ -részét teheti tönkre.

1888-ban St.-Micheleben 800 hectl. termésből 150 hectl. bor lett szürve a külön szemzett *Cochylis* által megtámadott szemekből.

Szeptember végén, október elején a hernyó elhagyva a fürtöt, melynek szemeit elfonyasztotta a tőke-kéreg és a káróknak repedéseibe húzódik meg és begubozza magát, mely gubó erősebb, tömöttebb az előbbeni gubónál.

Így kitevelve a jövő év április havában már kirepülnek a lepkék, vészthozó petéiket már ily kora tavaszkor rakva le.

Ha a *Cochylis Ambiguella* fellépett, ellene nagy gondnal, de nagy türelemmel és kítartással kell védekezniünk, mert ellenkező esetben igen nagy kárunk lehet ugy a bor mennyisége, mint minősége tekintetében.

Védekeznünk kell — illetve lehet — I. a hernyó ellen; II. a pille ellen; III. a báb ellen.

A hernyók ellen legcélszerűbben permetezéssel védekezhetünk, mit azonban lehetőleg a virágzás előtt, vagy legkezdetekor kell alkalmaznunk. Alkalmas és hathatós permetező anyagok a következők:

1. 50 rész lágy fekete szappan, 100 rész olaj, 200 rész 90°/₁₀ borszesz 700 rész vízzel keverve.

2. 60 gr. lágy fekete szappan, 50 gr. amyl-alkohol, 60 gr. dohány-kivonat, 200 gr. spiritus vízzel egy liter folyadékká oldva; ezen anyag permetezéséhez legalkalmasabb a Nessler-féle permetező, melyet Badenben az Ettingen-féle gyár készít.

Ajánlható a Dufour (Lausame)-féle permetező anyag is: 10 liter forró vízben 3 kg. fekete szappant feloldva, 1 ¹/₂ kg. pyrethrum-porral keverve, 90 liter hideg vízben feloldunk és ezen keverékkel permetezzük megtámadott fűrteinket. illetve tőkéinket.

Védekezhetünk még a megtámadott fűrtöknek az érés előtt való kivágása által is, mi azonban igen költséges dolog.

A pille ellen védekezhetünk a Dolles-féle lámpák alkalmazásával, mely lámpákat egyszerű szerkezetüknél fogva minden szőlősgazda otthon állíthat össze magának. Egyszerű nagyobb pohárra egy pléh-tetőcskét alkalmazunk, a poharat félig vízzel megtöltjük és hegyébe olajat öntünk, melyen egy dugason uszó belet meggyújtunk és ezt az így elkészített lámpánkat egy nagyobb, vízzel és olajjal megtöltött tálba tesszük. A lepkék a mécs lángjaiban megsebesülnek és a tányér folyadékába pottyannak, úgy hogy még az esetleg csak elkábult lepkék is a tányér folyadékában pusztulnak el.

A Dufour-féle lámpáknak a szőlőben való felállítása által is szép eredményt érhetünk el; ezen lámpákat H. Rehring czégnél Bordeaux, rue Notre Dame 44—45. szerezhethjük be.

Alkalmasak a Drezdában Bösenberg et Comp. gyárában készülő bogárfogó lámpák is. Ennek a lámpának mind a négy oldalán kettős üveglapja van, a külső üveglapot rovar-enyvvel bekenjük, melyre aztán a lepkék rátapadnak. A lámpa mind-

két oldalán azért van kettős üveg, hogy a külső üveglapra kent rovar-nyv a belül lévő erős intensiven égő mécs melegétől le ne olvadjon, mert tudni való, hogy mennél intenzívebb a fény, annál nagyobb a fogásban az eredmény, de viszont ha az enyv leolvad, a lepkék nem maradnak az üvegfalon tapadva, hanem ismét elrepülnek.

Rovar-nyvet különböző vegyülekben alkalmaznak; kettőt leírok:

1. 10 rész szurok, 1 rész faolaj, 1 rész lenolaj, 5 rész terpentinnel keverve lesz az üveglapra kenve.

2. 500 gram colophonium, 200 gr. disznózsir, 200 gr. stearin-olaj, 100 gr. velencei terpentin-keverék.

Védekezni lehet pillefogó legyezők által is. A pillefogó legyezők rendszeren 25 cm. szélesek és 30 cm. hosszúak, nyéllel vannak ellátva, vagy sűrű drótfonadékból készülnek, vagy egy átlukasztott pléh-lapból állanak, melynek mindkét oldalát rovar-nyvvel bekenve, reggel és este szőlőkben minden tőkét végig járunk, a másik kezünkben lévő pálczával megütve a tőkéket; az ütésre a lepkék lomhán felrepülnek, melyet a legyezővel leverünk, mire a lepke a legyezőre ragad. Ezen munkát gyermekkel is igen könnyen végezteszhetjük, mi a költséget nagyon leszállítja.

A *bábok* ellen következőket ajánlom: A tőkéket egy méz és 3—5 $\frac{0}{10}$ -os petroleum-oldattal ha bekenjük, pusztulnak a bábok és ha eredményünket biztosítani akarjuk, ezenfelül még a télire kivett karókat is egy 4—5 $\frac{0}{10}$ -os rézgálicz-oldatba mártjuk.

A *Cochylis ambiguella* bábjaikat leghathatósabban pusztítjuk, ha tőkétet drótkefével szorgosan lekeféljük, vagy acél keztyűvel megdörzsöljük, azonban mindkét procedura alatt a hulladék felszedéséről gondoskodjunk.

Kétféle ily dörzskéztyü létezik a régebbi a Sabatté-féle, az újabb tőkéletesbitett Villefranche-ban készült Granjon utasítása szerint.

A *Cochylis ambiguella* természetes ellenségei is vannak a chalcididae-forficula; a pókok közül a *Peridion* be-

nignum. Franciaországban a szőlő e betegségét pontos megfigyelés alá vették, így Duchartre egy *sensatio*s felfedezést tett, mely meglepő eredményre vezetett, felfedezve az »Isora farinosát,« mint a *cochylis* halálos ellenségét. Az *Isora farinosa* sporáit vízbe tesszük és ezzel a folyadékkal permetezzük meg a megtámadott fürtöket, a *cochylis* elpusztul. Végül ismert élő ellensége a *Coccinella-septem punctata*, mely őt a legnagyobb szorgalommal falja fel.

Általános szabály, hogy őszi minden töredék öreg fásrész, minden öreg darab karó a szőlő területéről eltávolítandó és elégetendő.

Br. Babó klosterneuburgi igazgató szerint a lepkék első generációját inkább a legyezővel lehet pusztítani, míg a második generatio lepkéinek pusztítására a Dolles-féle lámpás a legalkalmasabb.

Oly szőlőterületeken, melyek egyes parcelláinak különböző tulajdonosai vannak, a védekezés csakis akkor lehet teljesen biztos, ha minden parcella-tulajdonos védekezik, de a szorgalmas szőlész még azon esetben is, ha szomszédai nem védekezhetnek, vagy nem védekeznek, megmentheti szőlőjét az által, ha tavasszal és nyár folyamán kénvirággal fujtatja meg tőkéit, melynek fujtatásához igen alkalmas a Geitner és Rausch cégénél *peronospora* ellen is használható fostit-fujtató és a Verseczen Neucom Bálint gyárából kikerült kén fujó.

Ezen részletes fejtegetés után rövid pár szóval törekedni fogok arra, hogy szőlős gazdáinknak dióhéjban praktikus tisztán érthető tanácsot adjak, melyet, ha megfogadnak, valahányszor a *Cochylis ambiguella* fellépend, azt eredménynyel legyőzhetik.

A mint a szőlős-gazda észreveszi, hogy kis szőlőterületének virágai hulladoznak le, nyissa ki két szemét, figyelje meg a bajt és ha azt látja, hogy fürtöcskéin egy testszínű rövidke hernyó rágdicsál és fonja a selyemszínű fonadékát, akkor a virágzás megkezdése előtt rögtön alkalmazza a Dufour-féle anyaggal való permetezést, vagyis akár a fentemlített Neszler kis permetezőjével, vagy bármily nagyobb permetező egyenes

sugarával permetezzen a következő oldattal: 10 liter forró vízben 3 kilógr. puha fekete szappant feloldva $1\frac{1}{2}$ klgramm pyretrum-porral keverve 90 liter vízzel higitson fel.

A mint az első pillék jelentkezik, rögtön vegyen a szőlős gazda gyermekeket maga mellé és a rovar enyvvel bekent lepkefogó legyezőkkel fogassa a lepkéket. Azon esetre, ha július végén a második generáció lepkéje jelentkeznék, ezen pilléket a Dolles-féle lámpák felállításával kell tönkre tennie. Ősz beálltával a tőkét a Sabaté-féle aczél keztyüvel jól megdörzsölnie. A gazda minden száraz fatöredéket, karó-darabot szedjen össze és égessen el. Télire a karókat szedje ki és áztassa meg egy $4-5\%$ -os rézgálicz-oldatban. Végül azon esetre, ha szomszédai nem védekeznenek, akkor tőkéit tavasszal és nyáron kénvirággal fujtassa meg. Ily védekezés mellett biztos lehet minden szőlős-gazda, hogy bármily nagy mértékben lép is fel a Cochylis, ő eredménnyel küzdheti le, sőt merem állítani, ki is pusztíthatja.

BCU *Bernáthfalvi és Földvári Földvagy László.*

Hazai rizstermelésünk veszedelme.

Mezőgazdaságunk eredménytelensége, illetőleg a minimumra leszállott jövedelem elégtelensége a gazdákat újabb termelési ágak nagyobb meghonosítására s az u. n. kereskedelmi növények termelésének fokozására ösztönzik.

Azonban a főzélékek nagyban termelésével a gazda sehoggy sincs jobban, mint van a búzával: egyiknek sincs ára, pedig a fogyasztás nagy.

Legutóbb a kulturmérnökök tanácsára gazdáink egy része a rizstermelésre adta magát, ettől várva némi lendületet a föld hozadékában.

De nem úgy lett. Néhány évi termelés után máris megszűnő félben van a rizstermelésbe vetett bizalom és korán megjött a kijózanodás.

És ez nagyon természetes. A hazai rizstermelő kezdi belátni, hogy a befektetett tőke kamatait, a rendkívüli mű-

velési költséget számítva, emellett sem jár jobban, mint az 5 forintos búzával.

Mialatt hazánkban a földmivelési kormány közegei a kulturmérnökök a rizstermelést propagálják és aranyözönt helyeznek kilátásba a termelőknek, addig a japánok összes nélkülözhető rizskészletüket Európába, de különösen Fiuméba vetik s ez által oly nyomást gyakorolnak az árakra, hogy ma már a hazai árpakása, bab, lencse árán meg lehet vásárolni a rizst, mely e miatt minden más hasonló célú termény fölött a közönség által előnyben részesítettik.

Ilyformán nemcsak hazai rizstermelésünk fejlesztése van gátolva, hanem összes kereskedelmi növényeink is vesztenek értékükből s árukból.

Japánban a rizstermelés nem költséges, onnan Fiuméig a vitorlás és a gőzhajók olcsó vitelbére sem igen drágítja a szállítmányt.

A behozatali vám a nyers rizsre mm.-ként 37 krajczár aranyban, a hántolt rizs után pedig háromszoros. Nos, az élelmes japánok, — vagy ki tudja talán még élelmesebb gyárosaink — arra is találtak módot, hogyan lehet a hántolt rizst a nyers rizsre kiszabott 37 kr. vám lefizetése ellenében behozni. A mód igen egyszerű. A japánok a rizst háromnegyed részben meghántolva küldik és nem lévén *teljesen* hántolva, úgy a magyar, mint az osztrák vámhivatalok kegyes magyarázata szerint ez a hántolt rizs *nyers* rizsként vámoltatik el.

Ennek az eljárásnak két szembeszökő előnye van. A háromnegyed részben hántolt rizsnek szállítása először is jóval olcsóbb, mert így a behozott rizs a korpának csak egy negyedét tartalmazza, a szállítási költség tehát az *értékesebb* rizst terheli, a mennyiben mm.-ként 20 kgr. korpát otthon hagytak Japánban. Megtakarították tehát a szállítási díj egy ötödét és a vámnak kétharmadát.

Ilyen körülmények közt a magyar gazda nem verseghet és sajnosan kénytelen tapasztalni, hogy hazai rizshántoló gyáraink a magyar rizst alig veszik, mert ez nekik

drága és több dolgot ad. Hazai rizstermelőink ennél fogva kénytelenek a rizst saját számlájukra meghántoltatni s csak azután adhatják el, akkor is olcsóbban, mint a japáni rizst, pedig a vegyelemzések régóta és gyakran kimutatták, hogy miként a magyar búza a legaczélosabb, úgy a magyar rizs sem áll mögötte a japáninak, sőt azt jóval túlszárnyalja.

Hogy a rizshántoló gyárak mégis a japáni rizst miért részesítik előnyben, azt a rizshántoló gyárak mérlegei magyarázzák.

Hogy csak egy példát illetőleg bizonyítékot idézzünk, hivatkozunk a „Fiumei első magyar rizshántoló és rizske-ményítő gyár r. t.“ kiállításában kiállított statistikájára és reklamkönyvecskéjére.

E szerint a nevezett rizshántoló gyár 13 évi fennállása óta 4 millió mm. „nyers“ rizst dolgozott fel 37 millió forint értékben. Gőzösöknek és vitorlás hajóknak 8 millió firt vitel-bért fizetett. A mindössze 800.000 forintot tevő részvény-tőke után, bőséges leírások levonása után részvényeseinek 1.040.000 forint osztalékot fizetett és 1.200.000 forintot ta-karékba helyezett. Nyert tehát 13 év alatt 280⁰/₀-ot, vagyis évenként átlag 21·5⁰/₀-ot.

Az áruló reklám-füzet még azt is beigazolja, hogy a be-hozott rizs csakugyan *nyers* rizsként lett elvámolva, mert a 13 év alatt az állami adó és a vám mindössze 1.583,831 fo-rintot tett a feldolgozott 37 millió áruból. Már pedig a kimu-tatott 2.240,000 forint nyereségből az államot egyszerű jö-vedelmi adóban mintegy 13⁰/₀, vagyis 291.000 forint illette meg, marad tehát vámra 1.292,831 firt a közel 4 millió mm. rizs után, a mi az esetleg hántolt hazai rizst levonva (a mit a társaság sehol fel nem emlit, teljesen megfelel a 37 kros vámtételnek.

Íme egy állami kedvezményeket élvező gyár, mely egye-nesen a magyar termények ellen dolgozik.

A japáni rizs csökkenti a belföldi rizs és különösen az árpa fogyasztását, elrontja a főzelék-termelés hasznát, de dús kamatozást nyújt a rizshántoló gyárnak.

Mindezeknél fogva helyén volna, ha földmívelési kormányunk ezt az ügyet alaposan megvizsgálná, a „nyers“ rizs jelzés alatt behozott japáni rizsnek illő megvámolását elrendelné s ez által a hazai rizs és főzelék-termést, legalább a mennyire a fennálló szerződések megengedik védelmébe venné.

Sztróiny József.

A talajfuró a gazdaságban.

A gazdaság jövedelmének fokmérője a termelési költség. Minél alacsonyabb ez, a várható haszon annál kedvezőbb. Azonban a termelésnél a tévedéseket ki kell kerülni.

A termések nem sikerülését s a hozamnak alacsony voltát igen gyakran a talaj iránt támasztott magas igények okozzák.

Már pedig bármely vető-tervet végig hajtani egy birtokon derűre-borúra, nem szerencsés gondolat.

Ma pedig divat szaklapoktól, gazdasági tanácsadó-bizottságtól vető-terveket kérni s tetszelegni cifra vetésforgókban.

A gazdaságban kedvező eredményeket elérni talajismeret nélkül alig lehet; minél kevésbé ismerjük földünk talajszerkezetét, annál nagyobb a termelési kockázatunk.

Az állami birtokokon s egyes uradalmakon, hol szakemberek gazdálkodnak, már jó ideje végzettettek vizsgálatok az illető talajok fizikai és kémiai tulajdonságának megismerésére. Sőt egyes birtokokról talaj-térképek is készültek.

Ezen dolgok iránt a mi középbirtokosságunk csekély érdeklődést tanusít. A talajismeret nem terjed abban a mértékben, a mint fontossága kívánatosná teszi.

Még a miveleti réteg sem részesül mindig kellő figyelemben s az altalaj csak esetleges kútásás alkalmával vagy földcsuszamláskor akad szemre.

Pedig a gazdaság üzleti érdekéből ismerni kell a talaj szerkezetét, hogy belterjesen, t. i. sok munkával és bő trágyával csak a hibátlan és alkalmas rétegzettségű talaj kezeltesék, míg a hibás rétegzettségű talaj más, olcsóbb művelés alatt tartassék.

Közérdekű, tehát az a kíváncsi, hogy a gazda rendszeresen vizsgálja a talaját.

Míg a gazdaságok a művelő eszközökben és gépekben nagy választék felett rendelkeznek s a felszerelésnél néhol a fényűzésig emelkednek, addig rendszeren megfelelnek egy kis eszközről, a *talaj-furóról*, melyet hiába keresünk a legtöbb gazdaság leltárában.

A talajt ugyan lehet vizsgálni ásóval is, de míg ezzel 2 méter mélységre jutunk, talajunk rétegzettségéről naponta alig 6 – 8 ponton szerzünk tájékozást.

A talajfuróval pedig naponta 80 – 100 vizsgálatot is végrehajthatunk.

A talajfuró egy hengeralaku aczélrúd. Átmérője 11 mm. Rendszeren két darab aczélrúd alkalmaztatik, az egyik 1 méter hosszúságú, a másik 2 méter hosszú. Mindkét aczélrúdnak vége hegyes, ezen felül 20 cm. hosszú, gömbölyű fenekű barázda van a rúdban, melybe a talaj-próba föld beleszorul, midőn a furó leszuratott és megforgatva kihuzatott a kívánt mélységből.

A furás fokozatosan történik, előbb alkalmazásba jön az 1 méteres furó, ezzel leszurunk először 25 cm. mélységre. E helyzetben megforgatjuk a furót, hogy a végén fekvő barázdába próba föld szoruljon, melyet kiemelünk s vizsgálat alá veszünk. Ezután 50 cm.-re szurunk le; majd 1 mtr mélységre.

Ha az altalaj még ekkor sincs elérve, ugyanazon lyukban folytatjuk a furást a 2 méteres furóval.

A furó leszurása a két kéz erejével történik, kezdetben 25—50 cm.-ig s a vele foglalkozó test súlya is közreműködik, míg a talaj tömötsége enged a furónak.

Lejebb hatolni aztán csak kalapács segélyével lehet.

Készíttetni kell házilag, vad körtefából egy abrancsozott, vaspánttal körülfogott fakalapácsot, mellyel a furót azon mélységre verhetjük, meddig a talajszerkezetet kikutatni akarjuk.

Ugy az egy, mint a két méter hosszú talajfurón rovátkolással jelezve van a távolság centiméterekben.

Gazdasági talajvizsgálatra alkalmas talajfurót tudtom szerint még egy gazdasági gyáros sem hozott forgalomba.

Ezen körülmény sajnosan igazolja, hogy a gazdák a talajvizsgálattal rendszeresen nem foglalkoznak. Készít azonban megrendelésre talajfurót egy budapesti kézműiparos. (Fischer Vilmos Budapest, ákácza-utca 43. sz. Egy méteres talajfuró ára 4 frt 80 kr. Két m. földfuró 7 frt 80 kr. E mellett czél-szerű elolvasni Cserhádi S. Talajismeret cz. művét.)

A talaj változatosságához képest a földtáblákon végig haladva, több vagy kevesebb ponton eszközölt próbaföldvé-tellel ismertté lesz a talaj rétegzettsége: meddig terjed a hu-mozus föld, az agyag vagy vályogréteg vastagsága, van-e homok, kavics, mészlerakodás?

Gyakorlati gazdának ezt ismernie kell, mert a talaj föld-tani szerkezete és a növényélet között szoros kapcsolat létezik.

Ha valaki okszerűségből vagy csak utánzásból is műtrá-gyát alkalmaz, ismernie kell földjének legalább humusz- és mésztartalmát.

A humusz, bár nem közvetlen növényi táplálék, csupán felbomlási terméke az, de a talajban való több vagy kevesebb előfordulása szabja meg az erősebb vagy gyengébb istálló-

trágyázás szükségét, — a műtrágya pedig csak humozus talajon jövedelmez, áll ez a superphosphát és Thomassalakra.

De mert a talaj tevékenységét nagyban befolyásolja a mésztartalom s e végből a márgázás és meszezés a gazdaközönségnek sűrűn ajánltatik: czélszerű a meszezés megkezdése előtt a talajfuróval kivett próbaföldet higitott sósavval leönteni s annak erősebb vagy gyengébb felpeszgéséből következtetni a mésztartalomra. A műtrágyából meszes talajon nem Thomassalakot, hanem superphosphátot használni okoszerűbb.

A talajfuróval eszközölt vizsgálatról a helyszinén jegyzék vezetendő s hogy a birtok talajviszonya könnyen áttekinthető legyen, czélszerű a táblánként készített jegyzéket összekapcsolni a tagosítási térképpel.

A tagosítási térképen megjelöltetik folyószámmal, hogy hol történt a furás s ezen térképi szám alatt a talaj rétegzettsége leiratik a jegyzőkönyvben.

Az átvizsgált táblákról, ugy a miveleti rétegből, mint az altalajból próbaföldet gyűjtünk akár vászonzacskóba, akár üvegpalczkba, feljegyezve, hogy a földminta honnan vétezt? Az így gyűjtött próbaföldek a m. kir. földtani intézet igazgatóságához (Budapest, földmivelésügyi ministerium) küldendők pár sor kérés kíséretében, melyben megjelöltetik, hogy mely irányban s milyen alkatrészre nézve kívántatik vizsgálat?

A vizsgálatra gyűjtött földet az ásóval szedjük és nem a földfuróval. Mult évben mezőkövesdi birtokom 12 táblájáról próbaföldet gyűjtve, a humusz- és mésztartalom meghatározása céljából felküldöttem a földtani intézethez, hol Inkey Béla országos főgeologus rendeletére megelemeztetett, nekem is, mint minden gazdának: ingyen. — Tájékozássul közlöm az elemzést:

Tábla száma	Légszárász talajra vonatkoztatva					
	Mész CaO	Mész- carbonat CaCO ₃	Szénsav CO ₂	Vizvesz- teség	Izzítási vesz- teség	Humusz megkö- zelítölég
I.	0.31	0.00	0.00	2.32	4.65	4%
II.	0.46	0.04	0.01	3.31	6.26	6%
III.	0.40	0.09	0.04	2.44	2.20	2%
IV.		0.08	0.04	2.61	6.11	6%
V.		0.34	0.15	2.68	5.12	5%
VI.	0.35	0.00	0.00	3.67	4.02	4%
VII.	0.33	0.00	0.00	2.93	5.83	5%
VIII.		6.98	3.07	2.61	1.40	1%
IX.		0.31	0.14	2.60	6.37	6%
X.		8.69	3.82	1.05		
XI.		1.67	0.73	3.33	5.64	5%
XII.	4.99	9.16	4.03	2.90	1.41	1%

BCU Cluj / Central University Library Cluj

E táblázat részletes magyarázat és tudományos megokolás kíséretében küldetett, Inkey Béla kitünő szakiró tollából, melynek gyakorlati következtetései helyi érdekü lévén, csak annyit említek fel, hogy a humusztartalom elég nagy, s a már végzett műtrágyázási kísérletek a superphospháttal való trágyázást határozottan jövedelmezőnek mutatták

A mész tartalom földem feltalajában igen csekély, az altalaj ellenben gazdag s így a mély gyökerü baltaczim, luczerna, borsó, lencse stb. termelése sokkal nagyobb területen folytatható, mint korábban gyakoroltatott.

A mély gyökerü növények termelésével két célú érünk el: kellő határok közé szorítatik a már alig jövedelmező gabonatermelés; az altalaj rendes vetésforgó mellett cél-szerűen kihasználják s a feltört mély gyökerü növények tarló-maradványaival a feltalajt javítják

Mély gyökerü növények termelhetése céljából a talaj

rétegzettségét ismerni kell legalább két meter mélységig s e végből a talajfuró igen alkalmas eszköznek bizonyul.

Talajfuró nélkül földjavító munkát (melioráció) végezni sem lehet; a talajviz mélységének kikutatása, alagcsövezés, márga-telep keresés ezen eszközzel történik; s főként a talaj rétegzettségének gyors vizsgálatára igen megfelelő kézi eszköz. Szóval a talajfuró sokoldalú használhatósága tájékoztatja a gazdát, hogy a jövedelmet kockáztató tévedéseket kikerültesse s ez el is érhető, ha intézkedéseiben nem a véletlen, hanem a szakértelem vezérli.

Czakó József.

A régi erdélyi lóról.

II.

(A dátosi és m-frátai Daniel-ménesekről.)

Az erdélyi fejedelmek korában gyakran háborus idöket éltek elődeink, melyekben hol a zöld asztalnál, hol a csatamezőn szolgálták a fejedelmet és hazát.

A székelység sem vonta ki magát ezen szolgálat alól, sőt a primori rendbeli férfi több lovassal, a lófőrendi (primipillus) egy lóval szállt csatába.

Ezen korban kiváltképen nagy szükség volt nálunk jó lovakra, jó lovaskatonára nem lehetett jó ló nélkül, ketten ugyszólván együtt tettek egy vitézt.

A lószükségletet elődeink azt hiszem leginkább Erdélyből állották ki, azonban olykor Moldovából is. Erre mutatnak Daniel János Udvarhelyszék alkapitányának Konstantinápolyban idözö apjához 1639. évi febr. 21-én irt levelében ezen sorok: »Az szeglovamat az mi kegyelmes urunk és asszonyunk az ifju számára vevé meg tegnap, száznolczvan oroszlános tallért ada ő Nagysága érte, de édes apám uram tudja kegyelmed, hogy se paripáink, se pedig lovunk nem lévén, be akarnánk Moldovába küldenünk paripáért.¹

Ezen sorokból kitünik, hogy Daniel János jó lovakat tarthattott, mert Rákóczi György fejedelem is tőle veszen jó árban lovat, másfelől az is, hogy azon időben nem sok lovat lehetett Erdélyben és kivált a székelyföldön találni, mert a szükségletét Moldovából akarja fedezni.

¹ V. Daniel-család I, 158.

Rákóczi 1651. decz. 29-én újból Daniel Jánoshoz (ki akkor Háromszék főkirálybírója volt) ír lovakért Kolozsmonostorról eképen: »Kegyelmed levelét megadta a posta s hogy kegyelmed az paripát kiküldte, kegyelmesen vettük s itt is hagytuk, parancsolván Pávai Tamásnak, adgyon száz forintot érte kegyelmednek, bizony . . . jó időtől fogva paripátlanabbul nem voltunk, mint most, kegyelmesen vesszük azért kegyelmedtől, ha az mely szeg paripán ide ki volt, Pávai is látott, kiküldi; ha tetszeni fog, megadattyuk az árát kegyelmednek.«²

E szerint Rákóczi fejedelem sem rendelkezett bőven lovakkal.

A tenyészlovak a székelyföldön már nagyobb mennyiségben találtak a tizenhetedik század vége felé.

Ugyanis Vargyason özvégy Daniel Ferenczné Béli Judit és fia Daniel István udvarházát 1661. febr. 8-án a Gyergyóból Lázár István vezetése alatt kijött had feldulja, mely alkalomkor az eredeti feljegyzés szerint a többek között elraboltak: »Hátos paripákat igen jókat, négyet, id. est. 4. Közönséges lovász paripa kettő, szekeres ló négy 4. Mostan kifogott délczeg gyermeklő őt, id. est. 5. Hátos kancza egy. Délczeg kancza három. Tavalyi csikó egy.³ Mely kirablásról az 1671-ik év sept. 18-án véghez vitt esketéskor a 4-ik tanu, olasztelki Nagy János e szerint vall: »Az prédálásban semmit nem tudok, hanem reggel alá menénk csoda látni a Keresztes Ferencz kapujához, mások mondák, hogy az mely lón ül Lázár István uram, Daniel István uramtól hozták, azon mene el is.«

Ugyanezen esetről vargyasi Sós Kelemen ezt vallja: »Én nálam szállott vala gyergyái Elekes Péter gyergyai hadnagy, az hada is itt Vargyason szállottak vala meg. Azok prédálták Daniel Ferenczné asszonyom és Daniel István házakot, két lovat hozzánk is hajtottak vala az ő kegyelmek lovaiból, az atyám szüves kérésére még az egyiket ott hagyák, a másikat elvívék. Azt is tudom, hogy Daniel István uram biráját Dimien Istvánt fiával együtt megfogták vala, engemet kérének, hogy által mennyek Lázár István uramhoz Olosztelekre, én által menék. szollék, Lázár István uram izené meg, hogy bocsássák el, mikor Lázár István uramtól jövök vala, elől találék egy Bodó nevű katonát, az ki viszi vala Daniel István uramnak egy szeg-lovát, kérdém, hogy hová viszi, azt mondá, hogy Lázár István uramnak viszi, mert alája nyergelik meg.⁴

A Danielek lótenyésztésének ez lenne kezdete, mert az elrabolt lovakon kívül hihetőleg még maradt meg Daniel Istvánnak tenyésztésre több alkalmas anyakanczája.

² V. Daniel es. I. 713—714

³ V. Daniel es. I. 256.

⁴ V. Daniel es. I. 287—288.

Ezt igazolja azon körülmény is, hogy a Daniel leányok kiházásitásokkor lovakat is kaptak. Például épp az említett Daniel Istvánnak Zsuzsa nevű leánya, ki Petrichevich Horváth Boldizsárhoz ment férjhez, parafernumába »hat lovat, egy hintót« kapott, mint ezt a kiházásítás iránt 1714. jan. 14-én véghez vitt esketéskor az 1-ső tanu, bibarczfalvi Osváth Ferencz valija.⁵

Alig feltehető, hogy ha már Daniel Istvánnak (ki 1688-ban elhalt) ménese nem lett volna, Horváthné kiházásításakor hat lovat kapott volna.

Én történelmileg ide viszem fel a Daniel-ménescsk eredetét.

Ezen Daniel Istvánnak volt egyik fia szintén István, ki 1735-ben báróságot nyert. Ki mint Rákóczi Ferencz tábornoka egyikének, gróf Pekri Lőrincznek segédtsiztje vette nőül ennek Poli nevű leányát, kivel a többek közt a kutyfalvi és dátosi birtokokat is kapta.

Báró Daniel István feleségével a Rákóczi szabadságharc vége felé Moldovába menekült és a Bohus boér birtokán a Besztercze folyó mellett, Bodis nevű helységbe telepedett le, hol gazdaságot is folytatott, hihetőleg bérlet útján. Ott is született 1710-ben első fia: Lajos.

Gróf Pekri Lőrincz és felesége Petrőczy Kata Sidonia ekkor már nem voltak életben, de 1709. május 14 kéről érdekes összeírás van családi levéltárunkban az űk Moldovában lévő ménesükről, melyet Vizekeleti János »Saárpaták«-on ír alá. Ezen összeírásban a nevezetteknek minden Moldovában levő marháit fel vannak sorolva, melyek közül a lovakét megemlítendőeknek találom. *Ménulovak*: egyik fehér-szürke, a másik barna és szár-lábu 2; *öreg kanczák*: szürke 5, fehér-szürke 2, almás-szürke 13, fehér-szepe 9, vércseszürke 1, sötétszürke 1, szeghodos 1, barna 15, sárga fakó 3, világos pej 2, fakó, melynek három lába szár 6, deres 1; *»negyedfü gyermek-ló«*: barna-fakó 3, pej 2, szürke 2, fekete 2; *»harmadfü gyermek-ló«*: szürke 2, egérszörü 1, pej 1, seregély-szürke 1, barna-hodos három lába szár 1, barna 2; *»tavalyi csődör csitkó«*: szürke 2, tarka 4, barna, az egyiknek négy lába szár 4, fehér-fakó 1, veres-szürke 1, pej 2, tarkás-barna 1; *»idei paripa-csitkó«*: barna 3, fakó 3, sárga 2, fakó-hodos, két lába szár 1, pej-hodos 1, pej nagyon hodos 1, fakó, csukaszemü, három lába szár és hodos 1; *»harmadfü kancza«*: szürke 2, sárga 1, pej-hodos 1, barna, egyik lába szár 1, pej 2, szürke »szi-j-hátu« fehér 1, szürke-hodos, három lába szár 1; *»tavalyi kancza-csitkó«*: pej 3, szürke 2, sötét-szürke 1, tarka 1, barna 4, barna, két lába szár 1; *»idei kancza-csitkó«*: fekete 5, sárga 4, sárga-hodos, három lába szár 1, pej 3, fakó 1.

Összesen 140 darab, ezek a gróf Pekri Lőrinczé voltak, de ezeken kívül a neje neve után következők soroltatának fel: »öreg

⁵ V. Daniel cs. I. 472.

kancza 11, ötödfű gyermek-lovak 2, negyedű gyermek-lovak 2, harmadfű gyermek-ló 4, harmadfű gyermekded kancza 1, tavalyi paripa csödör-csitkó 1, tavalyi kancza-csitkó 3, az idei paripa-csitkó 1, az idei kancza-csitkó 1.⁶

Összesen 26 darab, az előbbi 140 darabbal együtt 166 lóból állott a Pekri-ménés, mely 1709-ben Moldovában volt.

Arról nincs adatom, hogy ezen ménés Moldovának mely részében lehetett, ha Saarpatak, honnét ezen összeírás kelt, nem fekszik Moldovában, de annyit csaknem bizonyosan állíthatok, hogy a gróf Pekriék elhaltával ezen ménés leányai között felosztatott és Daniel István is, mint egyik leány férje abból részesült, az pedig alig hihető, hogy minckutánna a szatmári békekötés megtörténtével hazájába visszajött, lovait idegen országban hagyta volna.

Az előadottakból következtetem, hogy a dátosi ménés alapját egyfelől Daniel István bárónak apjáról, másfelől gróf Pekri Lőrinczről maradt lovak vetették meg.

A mint a Pekri-ménés lovai színeit láttuk, a szürke meg a barna a tulnyomó. A dátosi lovak is többnyire szürkék voltak ugyan szorványosan barnák, feketék, sárgák is fordulnak elő.

A dátosi ménés a híres erdélyi ménések leghíresebbike volt. Az »*Anzichten von Siebenbürgen. 1818.*« ismeretlen írója a Bethlen Pál, a Wesselényi, a Mikes-féle ménesekkel együtt említi a Daniel-félét kiemelve, hogy ezektől származik a legtöbb akkor létezett ménés. Erdélyi Mihály híres munkájában »Beschreibung der einzelnen Gestüte des östr. Kaiserstaates« (Bécs 1827.) következőket írja a báró Daniel-féle dátosi ménésről: »ez a híres ménés, mely sok erdélyi ménés oskolája volt és a honnan országos hágó méneket is sokat vásároltak, a tulajdonos báró Daniel (kereszt név nincs említve) halála után hat felé elozlott. Egy rész a Szent Iványi-féle *polyáni* ménésbe került és itt eredeti keleti vériségében tovább tenyésztetett. Dátoson 1812-ben báró Daniel özvegyének Gyulai grófnőnek birtokában 25 kancza volt még Daru — szürke — és Ráró — pej — ménekkel; az eredeti ménés tehát nagyon megapadt.

Csekonics generális egész elragadtatással ír. »Praktische Grundsätze die Pferdezucht betreffend« (Pest, 1817.) czimű könyvében arról a bravorról, melynek Dátoson szemtanuja volt. A ménesmester ugyanis egy hegyoldalra lovagolt fel egy fekete ménnel, körülbelül 500 ölnyre, itt megrövidítve a kantárszárt, kezeit magosra emelte és megsarkantyuzva a lovat, a legnagyobb futammal iramodott le a csiszolatlan úton egyenesen a generális felé.

⁶ V. Daniel es. I. 888--892.

Csekonics alig tudott magához térni bámulatában látva, hogy a mén lábai legkevésbé sem reszketnek, a mikor hirtelen megállított, pedig alig tudott lélegzethez jutni. Azonnal megvenni akarta a mént, az azonban semmi árért nem volt eladó.

Mi a magyar-frátai Daniel-ménest illeti, azt hiszem, az első Daniel István lovaitól ered, úgy a dátosi ménesből. Melyekhez id. Dániel Elek gróf Béldi Venczeltől vett néhány kanczát.

Báldon gróf Béldi Venczel ménesében a Daniel Istvántól vásárolt lovak nevezetes szerepet játszottak. Erdélyi Mihály írja fennebb említett könyvében, hogy Daniel István híres méneséből származott *Castor* nevű almás-szürke 14 éves 15 markos spanyol véű mén 1812—1813-ban 12 kanczát termékenyített meg.

Az így alakult ménest id. Daniel Elek fiának ifj. Daniel Eleknek 1810. deczember 1-én bizonyos feltételek mellett átadta.⁷

Ezen ménes M.-Frátán 1811. márt. 17-én összeiratván a kövntkező létszámmal birt: Hágó ménló 3. Anya kancza 18. Három esztendőös kancza-csikó 3. Két esztendőös paripacsitkó 2. Kancza-csitkó 1. Esztendőös paripa-csitkó 3. Kancza-csitkó 5.⁸

Ezen ménes később Dicső-Szent-Mártonban helyeztetett el.

Ifj. Daniel Elek ezek létszámáról pontos jegyzéket vitt úgy nevezett méneskönyvet. De ez eltévedvén, csak emlékezet után jegyezhetek fel némely adatokat.

A lovak 15 marknál kevéssel voltak magasabbak. F. jük kissé hosszú, nyakuk hajlott, magos marju s széles hátaljuak, színök közt a szürke volt a túlnyomó.

Tüzes, tartós s az időváltozásokat könnyen kiálló természettel bírtak.

A mének közül egy szürke spanyol eredetű Bonczidáról gr. Bánffytól vett Generoso nevű mén ivadékaik kos-orral bírtak, a mellett az első lábaikat annyira emelték, hogy ez a haladásba akadályozta, inkább parádéztak.

Ezt követte egy turkomán keleti mén: Bájár. Ez egy gróf Batthyánytól lett véve 1837-ben N.-Szebenben. Ez igen jó véű lévén, derék ivadékokat hagyott hátra. Eltűnt a kos-orr, meg az első lábak emelése.

Említésre méltó még a sárga Zádé telivér arabs mén, mely Sáromberkéről gr. Teleki Ferencztől lett véve, mely lábát eltörte és így csakis teiyésztésre volt alkalmas. A Zádé gr. Telekihez a gr. Hunyadi ménességéből került.

Igen szép ló lévén, ivadékaik örökölték tőle a szép kis fejet, nagy szemeket és orrlyukakat, fenn kelt nyakot és szép testalkatot gömbölyű farral és vékony, de izmos lábakkal.

⁷ V. Daniel es. I. 658.

⁸ V. Daniel es. I. 660.

Ezen arabs ivadékokat már nagyobb gondozásba kellett részesíteni, mint az ez előtti tiszta erdélyi lovakat.

A dicső-szent-mártoni ménes tulajdonkép remonda ménes volt. Zabot csak az elválasztott csitkók kaptak, míg a legelőre kihajtották.

A többiek — kivéven a méncsitkókat — az akolyba teleltek, hol bőven kaptak szalmát, meg kétszer napjába itatásra szénát. A hogy kitavaszkodott, kikerültek a legelőre, minden év május 1-én az országos vásár alkalmával a megfelelő kanczákat bevették remondába. Melyeknek valamely csekély hibájok volt, miért katonai szolgálatra nem találták alkalmasnak, istálóra kerültek, hámba be tanítva mint kocsi-lovakat jobb árban adták el, de költség is több volt reájok.

Ezen lovak igen tartósak voltak, évekig lehetett használni. Emlékszem egy gyepőlőre, mely 24 éves korában dőlt ki az igás fogatból. Ugy egy dátosi ivadéku szürke kanczára, mely a 22-ik évben csikózott meg utoljára.

A kanczák régi neveiből ezek jutnak eszszembe: Didó, Vénus, Bolygó, Siska, Vercse, Zinka.

A dicső-szent-mártoni ménes nagy részét az 1848-iki évi mozgalomkor elrabolták, csak néhány vénebb kanczát hagytak meg. Szerencsére Vargyason öt fiatal Záde kancza s pár háttas megmaradt, melyek a Dániel-ménest a végelenyészettől megmentették.

Ezen ménesbeli lovak sok tekintetben örökölték elődeik jó tulajdonait.

Jelenleg a dátosi és m.-frátai ménes ivadékaiból angol félvér ménék fedezése után valamivel magasabb alaku lótenyésztése van Vargyason Daniel Lajosnak.

Id. Daniel Gábor.

A fogarasi csemege-sajt.

A fogarasi m. kir. állami ménes-birtokon termelt csemege-sajtot országszerte ismerik, kitünő pikáns íze miatt a sajt-fogyasztók nagyon kedvelik és szokatlanul csinos csomagolása mindenkinek feltűnik. E sajt készítésével — mint hallottuk — jól értékesíti a ménesbirtok a bivaltejet, melyet nagyban termelve, a kis városban tejül nem árusíthat el illő árban. Az alábbiakban közöljük a fogarasi csemege-sajt készítése módját *Alaron* József sajtimester leírása nyomán, megjegyezve, hogy 5 cm. magas, 4 cm. széles és 12

cm. hosszú 25—30 dkgr.-ot nyomó darabokban kerül forgalomba a szóbanlevő sajt.

A jól megszürt friss tejet legjobb tögymelegesen *beoltani*; ha a viszonyok ezt nem engedik, a lehűlt tejet 32—34 C. fokra felmelegíteni kell a beoltás előtt. Oltásra anynyi oltót kell használni, a megnyitól a teljes megalvadás 60—70 perc alatt áll be. Hogy mennyi oltót használjunk bizonyos mennyiségű tejhez, próbálgatással kell megtudni. Ha hamarabb alvad meg a tej 60—70 percnél, azt bizonyítja, hogy több oltót használtunk, mint a mennyi kellett volna; az ilyen módon megalvadott tejből nem kapunk kellően kemény sajtot. Ellenkezőleg ha későn alvad meg a tej — 60—70 percnél hosszabb idő alatt — kevés oltót töltöttünk bele; ebben az esetben sajtunk sovány leendő és megérve szétfolyni fog. — Ugyanis a későre alvadásos tej felhányja tejfelét a megalvadás előtt; a felszállt zsir pedig többé nem keverődik jól össze a sajttal és ezért a savóval eltávolodik. Mihelyt tökéletesen megalvadott a tej, a sajt-pallossal vagy más alkalmas eszközzel koczkaalakú darabokra *felmetélni* kell és azután a nagy sajtkanállal mindaddig aprózzuk, míg mogyorónagyságú gömbölyű darabokká válik. Ekkor 4—5 percre csendesen állni hagyjuk; ezalatt a sajt alászáll, a mikor is a feléje gyűlt savót lemerjük; ezután ismét jól összeaprózzuk és átmerjük a sűrűn átlyukgatott sajt-kávákba. Ezekben a négy-szögű, a sajt méreteinek megfelelő formájú ládáknak marad 2 órán át a nyers sajt, mely idő alatt a savó a lyukakon át kiszivárog és a sajt kellően megszilárdul. Ekkor a kávból kivett nyers sajtot felmetélni a szükséges nagyságú darabokra és ezeket — tehát az egyes sajtokat — a zsupszalmából készített gyékénnyel beterített sajt-asztalra — az ugynevezett préselő-asztalra — helyezük el szép sorjában, kis deszkákat téve mindenik közé, nehogy egymáshoz érjenek. 24 óráig maradnak ezen az asztalon a sajtok, mely idő alatt a kiszivárgó savó alatt legalább kétszer meg kell forgatni azokat száraz gyékényt helyezve alájuk, hogy a savó jól elszivároghasson. A 24 óra elteltével más asztalra rakjuk át egyenként a sajtokat, mindeniket örölt sóval jól

behintjük s oldalait szeliden megütogetjük, hogy a só jobban tapadjon. 12 óra multával tiszta vízben megmossuk a sajtokat egyenként és 24 órára a szárító-kamrába helyezzük azokat. Innét az érlelő-pincze polczaira kerülnek, hol is a következő módon kezeltetnek: 10^l -os sósvízzel (1 liter vízben feloldunk 100 grmm. sót) minden másodnap gyengén megnedvesítjük, nehogy penészt kapjon a héj és hogy mindig nyirkosak legyenek a sajtok; 4 hét multával hetenként csak egyszer kell sósvízzel kezelni mindaddig, míg megértek, illetőleg fogyasztásra éladhatók, a mi körülbelöl 60 nap lefolyása után már megtörténhet. Ha kellően rugékony a sajt, a mit tapogatással észrevehetünk, megérve van; az érettség kellő fokának megállapítása különben gyakorlat dolga és pusztá leírásból nem tanulható meg. Hogy az érés 60 nap alatt bekövetkezzék, ügyelni kell a pincze hőmérsékletére, arra, hogy az állandóan körülbelöl 12 C. fok legyen. Az ért sajtokat pergament-papirba vagy finom olomlemezbe göngyölítve csinos feliratu papirba kell csomagolni és megfelelő nagyságú ládákba rakva többet-kevesebbet kell forgalomba hozni.

sz. á.

Néhány szó a tarlóföldek mivéléséről.

A népesség szaporodása a kultura haladását és énnélfogva a szántóföldek megdrágulását vonván maga után, az extensiv gazdálkodási rendszerből át kelle térnünk az intensiv gazdálkodások rendszerére. Drágább lett a föld, annak jobb, azaz jövedelmezőbb kihasználására kell törekednünk, s ezt az intensivebb gazdálkodás által érhetjük csak el.

Az intensiv gazdálkodás egyik legmagasabb fokát képezi a kettős termékek rendszere, melylyel hazánk dunántuli részein már több helyütt találkoznak.

A kettős termékek rendszerével fokozzuk a termelést a terület kiterjesztése nélkül, s a gazdaság termése fokozható 25—30[%]-kal. Igaz, hogy sok töke- és munkafelhasználással jár, s csak ott üzhető sikerrel, hol kedvező éghajlati viszonyokat, -- mint csapadékdús nyarat, hosszú őszt — találunk; megkívánja

a talaj jó erőben lételét, megkívánja, hogy kellően trágyázható legyen s legyen elegendő kézi és ígás erő, — de vizont meg lehetős nagy nyers, — s aránylag nagy, tiszta jövedelmet szolgáltat.

A kettős termések egyik módozata a *tarlóba vetett növények termése*, azaz a másodtermések, vagyis a tarlóvetemények a korán letakarított főtermény tarlójába vettetnek.

Repcze, őszi árpa, korán érő tavaszi árpa, rozs, korán letakarított zöld takarmány (őszi borsó keverék, csalamádé) stb. letakarítása után gyakran juthatunk még azon helyzetbe, hogy földünket ez évben még egyszer értékesíteni tudjuk, még pedig úgy szemtermelés által, mint vagy takarmány termeléssel, avagy zöld trágyázással — ha a kijelölt tarlóföldeket a kasza után azonnal lebuktatjuk* és bevetjük, avagy megfelelő növényekkel beültetjük. Ilyen növények magtermés czéljából a köles, pohánka, tavaszi repcze, ültethető a répa, vagy dohányrásza; takarmánytermés czéljából, avagy zöld trágyául is részben: mohar, köles, csalamádé, repcze, borsó, bükköny, tarlórépa, stb.

Hogy lehetőleg kedvező eredményt tudjunk e rendszerrel felmutatni, szolgáljon itt néhány megfigyelésre méltó pont tájékozással. A tarlót a főtermény letakarítása után, már időnyerés czéljából is, lehetőleg azonnal buktassuk alá.

A szántáshoz lehetőleg több vasu ekéket használjunk (kettős-hármas ekék), mert a mellett, hogy jó munkát végeznek, időmegtakarítással és ígás, valamint kézierő megtakarítással jár használatuk.

A tarlót a rendesenél (azaz, midőn nem lesz bevetve utóveteménynyel) mélyebben buktassuk le. Így jobban készítjük el az utónövény számára a talajt, lazább lesz, a csirázás könnyebben megy végbe, a gyökér képződés erőteljesebb, s az esetleg kihullott gyommagvak mélyebben szántatnak a talajba, később kelnek ki, nem nyomhatják az utónövényt és nem akadályozzák fejlődését.

Ila a föld nem volna elegendő erőben, úgy könnyen oldható műtrágyákkal segítsünk. Csontliszt-superphosphát, káli-superphosphát leginkább található alkalmazást, úgyszintén. ha az elvetendő utóvetemény nem tartozik a hüvelyesek rendjébe, si-

*) Alászántjuk.

kerrel alkalmazható a chilisalétrom, valamint a higitott trágyalé is.

Magvetés után mindig meghengerezendő a föld.

A vetőmaggal takarékoskodni nem szabad. Minél később vetjük a magot, annál többet vessünk el belőle, s különösen takarmánynövényeink legyenek sűrűn vetve, mert minél sűrűbb a takarmány, annál gyorsabb és magasabb a növése.

A vetőmag megválasztásánál különös gond fordítandó arra, hogy csak elsőrendű és friss magvakat vessünk el. Régibb, több éves vetőmag rendszelint néhány nappal később, avagy hiányosan kel ki. Ha a vetés ideje már július közepére, avagy végére esik, úgy kifizeti magát még ujjnyi vastagságu karórépa, vagy még inkább tarlórépa-rászák ültetése is, különösen, ha az ültetéskor bőven öntözhetünk higitott trágyalével. Augusztus elejétől közepéig elvetve alkalmas másodterményt képes a fehér mustár, vörös here, homoki bükköny, bükköny-keverékek (bükköny, borsó, rozs, pohánka). Őszszel még jó legetőt és tavasszal korai termést ad, $\frac{2}{6}$ rész homoki bükköny és $\frac{3}{6}$ rész Szt. János rozs keveréke.

Ha azt akarjuk, hogy a tarlóba vetett növény zöld trágyául szolgáljon, úgy a nitrogényűjtő növények, mint pl bükköny, borsó, seradella here, stb. elvetésére fektetjük a fősulyt; ha pedig augusztus vége felé, avagy szeptember elején akarunk még vetni zöld takarmányt, melyről termést óhajtanánk még azon évben, úgy csupán csak a fehér mustár vetésére szoritkozhatunk. Vörös (incarnat) herét és olasz perjét lehetőleg szeptember közepéig kell vetnünk, míg ellenben a homoki bükköny és rozs még jól kitelel, ha október elején lesz is vetve, mindazonáltal, ha tavasszal korábban óhajtunk zöld takarmányt nyerni, jobb ez utóbbiakat is korábban elvetni.

A tarlóföldek kellő időbeni leszántásával és az azokoni okszerű gazdálkodással szép haszon jut a gazdának. Culturnövényeink számos állati és növényi ellensége könnyű szerrel megsemmisíthető.

A gyommagvak -- fellazítottván a talaj s a levegőnek szabadabb tér jutván -- kikelnek és később őszszel vagy legetetés, vagy a földek megfogasolásával elpusztíthatók. A sokféle

kártékony rovar, ugyszintén azok álczái és bábjai részint az ekék és fogasok által pusztítottak el, részint a madarak martalékául esnek, miután felszínre hozták őket a földmivelő eszközök, részint elpusztulnak a szárazság behatása folytán.

Megjavítjuk továbbá a tarlók leszántásával a talaj physikai tulajdonságait is, és a víz elpárolgását korlátozzuk, mérsékeljük. Míg ellenben a felszántatlan tarlóföldek talaja (földje) a napsugarak direct behatása folytán megkeményedik, s mint jó hővezető a szerves anyagok felbomlását tulgyorsan elősegíti, ennélfogva sok ezekből a felhasználás, sok vész kárba. Az ezeknél képződő salétromsavas vegyületek a talaj nedvességével (vizével) az altalajba szállnak le, ha nincs bevetve a föld növénynyel, melyek gyökerei a felszívásról gondoskodnának. A tarlóföldek culturája által ily veszteségeknek elejét vesszük, a mennyiben a salétromsavas vegyületek felszívódnak, felvétetnek a növények gyökerei által s szerves légenyynyé változtatnak át.

Krolopp Alfréd.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Lovak mesterséges termékenyítése.

E czim alatt lapunk egyik olvasójától a következő sorokat vettük s közöljük azokat munkatársunk hozzájuk fűzött gondolataival együtt a tárgy különleges volta miatt.

•Egy északamerikai lapban olvassuk, hogy az Unióhoz tartozó Michigan állam Saginaw helységében ez évben kísérlet tétetett a mesterséges termékenyítéssel, mely eredményre vezetett. Egy kancza, mely 3-szori hágatás után sem fogamzott, csődörtől felfogott ondó befecskendezése után hasas lett és egészséges csikót hozott a világra. Az ondó a befecskendezés előtt kellő fokra felmelegített s a méh-hüvely kitisztítása után 8 hüvelyk hosszú üvegcső segítségével fecskendeztetett be. Állítólag ez idő óta még 3 - 4 kanczán tétetett ily kísérlet. Jó volna, ha ez nálunk is megbeszélés és kísérlet tárgyává tétetnék.

Ehhez a következő megjegyzéseket bátorkodom fűzni.

A mesterséges termékenyítést állítólag már az ó-korban ismerték, Gautier legalább azt mondja, hogy a Hedschra 700-ik évben egy arabs, kedvencz kanczáját egy másik arabs törzs híres

ménjétől lopott ondóval termékenyítette meg, mely ondót pamutba takargatva (?) szállította haza.

Ez egy kissé mesésnek látszik, de már közönségesen ismeretes, hogy Spallanzini óta, ki 1768-ban először fecskendezett be kutya-ondót a koslató szuka méhébe, többen is megpróbálkoztak a mesterséges termékenyítéssel épugy az állattenyésztés terén, mint az ember-szaporítás mezején és pedig eredménnyel.

Igy pl. jegyzeteim szerint valami Repiquet nevű francia arról biztosít röpiratában, hogy az asszonyt mesterségesen lehet megtermékenyíteni s le is írja, hogy mikép.

Körülbelül hasonlóképen termékenyített mesterségesen egy apró selyem pincset, egy nagy újfounlandi kan ondójával Dr. Plönius 1886-ban.

Ő ugyanis az eldenai gazdasági akadémián a szóban forgó kan kilövelő ondóját friss emberhugyban fogta fel s azzal összekeverten fecskendezte be az épen koslató pincsi méhébe.

A szuka, mely elzárt vasketreczben tartatott, 62 nap mulva 3 kölyköt vetett, melyek közül a legnagyobbik halva, a másik kettő élve született.

Ezen mesterségesen létesített magzatok egyikét, mely apjára ütött, anyja a pincsi mellett, a mellékelt képen mutatom be, bizonyítandó, hogy ez esetben a kísérlet eredménnyel járt.

1879-ben egy önfertőző kan-kutya birtokában lévén, magam is kísérletet tettem a Dr. Plönius módja szerint, de 3 különféle koslató szukanál mindannyiszor eredménytelenül.

Anélkül, hogy tagadnám tehát a mesterséges termékenyítésnek lehetségességét, csak azt a kérdést vetem fel, hogy lehet-e annak valamelyes praktikus haszna?

A hihetlenségek tényvé válásának korát éljük, de azért bizonyára mindenkit felettén meglepne pl. egy ilyenforma hirdetés: »Mrs. Maypool jutányos áron szállít mesterséges termékenyítésre való ondót St. Simon-tól, Ormond-tól, Orme-től s egyáltalán a jelenkor mindegyik hiresebb telivér ménjétől a világ minden részébe és a sikerességért garantiat vállal.«

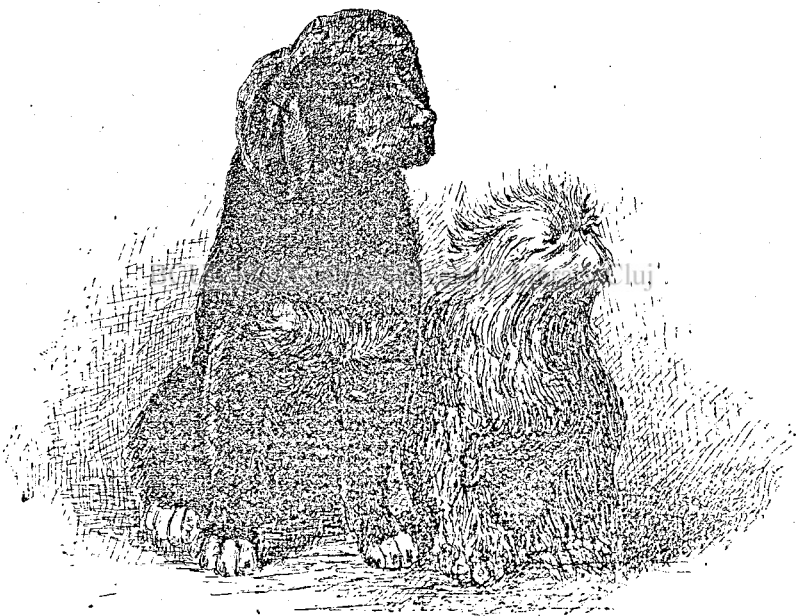
S igazán nem is volna tréfaság ilyen hírességek ondójából egy pár szálačskát pl. a mi telivér kanczáinkba plántálni, ha ez egyáltalában lehetséges volna.

Lássuk, vajjon lehetséges-e?

Mindennapi dolog az elől jelzetteken kívül, hogy hal-petéket mesterségesen megtermékenyítenek, de az erre való ondót frissen veszik a halból s nem szállítják.

Tudvalevő dolog azonban, hogy az emlős állatok ondója pl. a kancza méhében 8 napig is életképes marad, ha ugyanis abban megfelelő viszonyok forognak fenn. Ilyenek a kellő fokú meleg, nedvesség és e nedvességnek közömbös vagy gyengén alkalikus hatása.

Már most ha ilyen viszonyokat sikerül mesterségesen előállí

tani, nem lehetetlen, hogy az ondó liferálható lesz pl. Kisberről Napagedelbe és retour. Nos ekkor egy levelező-lapon így fogunk írni:

»A ménes-parancsnokságnak, Kisbéren. Sziveskedjék kérem postafordultával utánvételt Gagától 6 és Pásztortól 4 adag ondót küldeni stb.« s nem így, hogy: »Sziveskedjék kérem két kanczámat Gagához, 3-at pedig Gunnerrsbury-höz előjegyzésbe venni stb.« De lesz-e gyakorlati értéke aztán az ezután végrehajtott mesterséges termékenyítésnek s mily esetben lesz az különösen indokolva?

Mindnyájan tudjuk, hogy kiváltképen a telivér ló tenyésztésben a meddőségi perczent sokkal nagyobb (25—30, sőt több %) mint amekkorának szabad volna lennie s ez a meddőség gyakran abban leli okát, hogy az ondó nem jut be a méhbe. Határozottan indokolt volna tehát a mesterségesen való termékenyítés azon esetekben, midőn a kancza ismételt hágatások után sem fogamzik. Nem lehetetlen ugyan, hogy az ilyen kancza a mesterségesen bevitt ondótól sem fogamzana, de nincs kizárva annak ellenkezője sem.

A mesterséges termékenyítés gyakorlati haszna tehát ez esetben a lóállomány *számának* gyorsabb szaporodásában mutatkoznék.

De van egy másik kérdés is, amely az előbbinél jóval fontosabb, amennyiben nem a lóállomány *quantumának* szaporodására, hanem *qualitásának* gyorsabb s általánosabb tökélyesülésére vonatkozik.

Tudjuk pl. hogy Gaga 500 frtért hág, vagy mondjuk, hogy ennyiért csinál egy csikót egy akkora mennyiségű ondó befecskendezésével, amely elég volna legalább 10 csikó csinálásához.

Már most e csődörnek egy hágása alkalmával a méhhüvelybe fecskendezett ondóját felfogva, azt legalább 10 porcióra oszthatnák s a 50 frt bocsáthatnák a tenyésztők rendelkezésére. Ennek óriási előnye nyilván való. Tegyük fel, hogy Gaga a közlő fedezettési idényben 35-ször fog hágni s ennyiszor fog ondót ömlesztetni; ez kedvező esetben 10 részre osztva, 350 drb. Gaga csikónak felel meg, tehát nem 35-nek a 500 frt, hanem 350-nek a 50 frt. Ha valamivel, evvel függetleníthetők magunkat a külföldtől, hova állami csődörökért minduntalan százazreket vagyunk kénytelenek vinni és felettén rövid időn elérhetők azt, hogy fedezettő állomásainkon és méneseinkben csakis kiváló telivérek hágjanak s katonáink ilyenektől credő félvérű lovakon hadakozzanak — avagy aztán községi csődöröket nem is kellene drága pénzen beszerezniük, hanem elégséges volna holmi csődör-automatákat felállítanunk, hogy a kanczákat így luddá tegyük s mégis megtermékenyítsük postai utánvétellel beszerzett ondóval.

De félre a tréfával: akármennyire nevetségesnek látszik ezen két praktikus eredménynek az elérése, t. i. lóállományunk számban való szaporodásának és minőségben való tökéletesbedésének gyorsítása és biztosítása, még sem mondható az képtelenségnek s csak

sajnálunk és megrónunk lehet, hogy a fejlődéstan s általában az élettan egyes tételeivel bibelődő tudósaink százakra menő kísérleteket tesznek pl. a cserebogár izomrángásai közben keletkező hőfoknak a megmérésére s nem hajtanak végre kísérleteket pl. ezen épen itt szóba került nagyfontosságú s mérhetetlenül praktikus kérdésre nézve.

Ismereteink mai fokán egy kissé merész ugyan a feltevés, hogy az ondó szálakat sikerülni fog valaha úgy konserválni és szállítani, amint pl. a Pasteur Chamberland-féle orbánczellenes védőanyagot, vagy a himlő vaccin-jét; ám mutassuk ki hát, hogy ez igazán merész feltevés, mert kísérletek folytán lehetetlennek bizonyul, vagy mutassuk meg, hogy a lehetetlenségek közé legalább is nem tartozik.

Ha egyéb nem, egy igazán feltűnést keltő *eredeti* akadémiai értekezés kikerül az ilyenmü kísérletek során — s mai világban ez is több a semminél.

Mi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az aratásról.*

Hogy természetett szalmás gabonáink letakarítási idejét helyesen eltalálni mily fontos kérdés, minden gazda igen jól tudja, mert ha kissé túlrejt az, veszít színéből, súlyából, egyszóval kisebb értékű, mint az idejében aratott; ugyanezen okból igen sok kipereg aratáskor és különösen hordáskor és bizony nem egyszer történik meg, hogy hordás után szérüskertünkben lekaszáljhatjuk a zöld vetést. Ámde sok vidéken oly rosszak a napszám-viszonyok, hogy a legjobb akarattal és a legnagyobb áldozattal sem kaphatunk a kellő időben elég munkást és így bizony sokszor tetemes kárunk lesz, ha magunkon másképen nem segítünk. Napjainkban a gazdasági gépek oly ismeretesek minden értelmes gazda előtt, hogy azok használatáról és mikénti alkalmazásáról majdnem fölösleges is volna e helyen értekezni. Valamennyi között pedig talán legismertebb az arató (a cséplőt kivéve), mint a melynek beszerzésére a nehéz napszám-viszonyok miatt leginkább van utalva a legtöbb gazdaság. A vidékünkön szokásos aratás a kézi, (sarlóval) míg egy-

* Mult számunkból tárgyhalmaz miatt kimaradt.

felől nagyon sokba kerül, másfelől a helyi gazdasági és napszámviszonyok mellett nagyon bizonytalan, a mennyiben nem lehet elég napszámot kapni, de meg ha egy községben több birtokos van, azok, hogy hamarabb tulessenek az aratáson, tul ne érjen vagy ki ne peregjen gabonájuk, egymásra licitálják a napszámot és így rendszeren 60—80 kr-ra felverik azt.

E bér még nem is volna magas, ha rádolgoznának, de sajnos, népünk abban találja az erényt, ha a napot lopja és bizony rendszeres körülmények között 30—40 kévénél több nem esik egy munkásra naponta, ennél nagyobb eredményt 7 éven át egyszer sem érhettem el, igaz ugyan, hogy a kévék nagyok, beszáradva is van az 28—34 cm. átmérőjü a kötélnél. A nagyobb gazdaságok egynemelyike székely aratókat hozat, kik kalangya számra szoktak dolgozni és rendszeren 15—18—20 krt kapnak az őszi, 12—15 krt a tavaszi kalangyájáért (30 kéve), ezen felül élelmezést. Rendszeres alku szerint a kéve átmérője a kötélnél csak 31½ cm. kellene hogy legyen ezeknél is, azonban azt keresztül is vinni még soha sem láttam és igen szeretem hallani, mikor valamelyik tisztartó azzal dicsekszik, hogy *székelyei* jól aratnak, kivágják a suk-os kévét és nem panaszkodnak a kosztra (pedig igazat szólva, a legtöbb helyen válogatni való biz az). Hanem ha hordáskor megkérdezzük az uradalmi bérest, hogy hány kalangyát rakott a szekerére, hát biz ott 8—12 kalangya nem ritkaság, holott az én — vagy más — napszámosa vágott buzájából rendszeren 4—6 kalangyát rakhat fel csak s ennél többet nem is lehet, pedig a miénk is székér s nálunk is tudnak szekeret rakni. A részibe való aratást népünk nem szokta, hold számra pedig sem kaszával, sem sarlóval nem veszi, hisz ott nem tekereghet, mint napszámba. Nézzük most, mibe kerül az aratás rendszeres körülmények között holdanként.

Napszámos (mezősegi) rendszeren 8—10 vág le egy holdat, azt fel is köti s keresztkebe rakja s ha csak 60 kr-ra vesszük is a napszám árát, a holdankénti aratás 5—6 frtba kerül; de ha a gabona tövises, még ennél is többre. (Arattam egy évben nagyon tövises és nagyon ritka tavaszszubuzát, melynek minden kalangyája 1 frt 10 krba került s csépléskor 2 vékát csesztett.) Nézzük most a kalangyás székelyek munkáját: Levág egy székelyzigány, férfi vagy nő 5—10 kalangyát naponta, a gabona minősége szerint és a szerint,

hogy mikép ellenőrzik a kévekötést, és ezért ő átlag 1 frt, 1 frt 40 kr. napszámdíjat kap és ételmezt. Nő hát én nem sajnálom szegényektől a pénzt, ha meg is érdemelnék, de bizony nem is adnám nekik soha, inkább lekaszáltatnám gabonámat. Nézze meg most a tulajdonos, mibe kerül az aratás holdanként és ez bizonyára lesz ételmezesen kívül 5 - 7 frt. Én arattattam a Bánátban, hol pedig drágábbnak tartják a munkabért, mint nálunk, és fizettünk az őszikéért 4, a tavasziakéért 3 frtot holdanként, az ételmezésre pedig adtunk lisztet, sőt szalonnát és paszulyt, a mit pénzbe számítva sem került az őszi 5, a tavaszi aratás 4 frtba holdanként (ott kaszával aratnak). Ha gabonásinkat megtermesztettük, nem hagyhatjuk a mezőn peregni s ha drágán is, de le kell aratni, hisz abból élünk.

Ámde sokszor drágán sem kaphatunk elég munkást s ha gabonánk ki nem pereg is, de túlérik, a mi igen fontos dolog. Hogy mily kiszámíthatatlan előnye van ilyen esetben az aratógépeknek, azt kellőleg méltányolni nem tudjuk. Vidékünkön, szerény nézetem szerint, a marokrakók használhatók legjobban, a melyekből hogy ki melyik gyártól vegyen, nézet dolga, én a Mc Cormick-féle marokrakót használom és teljesen meg vagyok elégedve ugy anyagával, mint kitiűő munkájával, oly szépen rakatom vele a markokat, a minél szebben kézzel sem rakható, nem gazol, nem dugul és könnyű járásu.

Váltott erővel dolgozva és pedig lankásabb oldalokon 2, meredekebb helyen 4 ökörrrel huzatva, levág a gép 7—8 holdat naponta, a kévekötésre pedig 16—22 napszamos szükséges, kik azt kereszttekbe rakják, gyengébb gabonában dolgoztam 8—10 napszamossal is. A napszamosok bérét 60 krba véve, a 8 hold napi aratásra tett pénzkadás 10 frt 80 kr.—13 frt, a mi egy holdra 1 frt 35—1 frt 65 krt tesz. Számításba véve a gép beszerzési árának (350 frt 2 évben törlesztve) 5% kamatát, a romlásra, javításra pedig 15% -ot, a gép évi munkája 70 frtba kerül és ha egy közép-birtokos csak 100 holdat arat is évenként, ugy holdankénti gépmunkára 70 frtot számíthat, mit hozzáadva a napszámkiadáshoz, lesz a holdankénti aratásra tett készpénzkadás 2 frt 05—2 frt 35 kr.

Ha felszámítjuk 4, esetleg 8 ökörnek és 1—2 béresnek napi munkadíját, ugy bizonynyal a géppel való dolgoztatás is beleke-

rülne annyiba, mint a kézi aratás, ámde ha azt a gépet jól kezeljük, nem romlik az 15 százalékot és nem is dolgozik csak 100 holdat, hanem sokkal többet, azonkívül luczernát, jó lóhert, csalamádét, bükkönyt szintén kaszálunk vele (nem a reczés, hanem a sima késekkel) és ezzel redukálódik a gép kihasználásának a holdakra eső ára egész 35—40 krig és még alább is. De eltekintve a pénzbeli haszontól, a gép alkalmazása mellett nem vagyunk kitéve azon esélynek, hogy gabonánk kipereg, mert ha sárga érésben van az, levágjuk és 15—20 napszámot mégis csak könnyebb kapni, mint százat.

Nem czéлом mint gépész itélni meg a gépet, anyagát (a mi pedig teljesen megfelelő), hanem mint gazda csak annyit vagyok bátor közzétenni, a mennyit a használatban arról tapasztaltam.

Én rendes körülmények között 2 jó ökörral aratok, ritkán 4-el, a gépen magam ülök, azt gyakran olajozom, a csavarokat gyakran meghuzom, hogy ne lazuljanak, a mi elejét veszi sok törésnek, megvédem azt minden erőművi káros behatástól, markokat nagyokat rakatok, rendszeren 2 marok egy kéve lesz és a napszámot úgy osztom be, hogy a szegletfordulónál 2—2 embert alkalmazok, kik az ökör elől a fordulás ismétlődéséig a markot felkössek, a többi pedig a barázdák hosszában kötöz és ha azok jól vannak beosztva s felügyelve, 15—20 napszámossal többet csak nagyon dús gabonába alkalmazok. Így a géppel teljesen meg vagyok elégedve és míg azelőtt, míg gépet nem alkalmaztam, csekély kis gazdaságunkban is kiadtunk évenként aratásra 250—300 frtot s még néha többet is, most az aratógép alkalmazása mellett, ugyanazon táblák aratására tett napszámkiadás készpénzben 120—150 frt, a gép beszerzési árának kamataira 16 frt 50 krt, javításra pedig 5 frt 80 krt adtam a múlt évben.

Így 4 ökörnek és 1 béresnek néhány napi munkája 100—120 frtot behozott, a mi elég szép eredmény, miután aratás ideje alatt ökröm semmit sem dolgozna. E számításokat mind úgy tettem, hogy úgy a gép árát, mint romlási $\frac{1}{10}$ -át magasra vettem fel, nehogy a gép beszerzésének ajánlatával valakit gazdatársaim közül megkárosítsak.

Ezek alapján a gép beszerzését bármely középbirtokra a legjobb lelkiismerettel ajánlom, a nagy uradalomnak eljárását pedig,

mely azt be nem szerzi, szükségéhez mérten 2 vagy több aratót, esetleg a kötözőgépet is, teljesen roszalom; mert sokkal kevesebb költséggel takarítja le ezekkel terményeit és bizonynyal jobban is, mint a székely aratókkal, kiket soha sem lehet kellőleg felügyelni, de még jóltartani sem.

Nem kell hát elijedni olyanok tapasztalataitól, kik a gépet beszerezték és a kellő felügyelet hiányából az összement az első évben, vagy mert kezelni nem tudták, csak gázolt, csak be kell azt jól állítani s ne resteljük utánna is nézni a munkának, bizonynyal kifizeti ez magát s nem könyörgünk pénzünkért munkásainknak.

Albisi Béla.

Egy czélszerű komlószáritó eszköz.

A szemes termények mostoha áralakulásai mindinkább rákényszerítenek bennünket gazdákat arra, hogy földünk egy részét a szemtermeléstől elvonva, valamely más, jobban értékesíthető, hasznot is hozó kulturnövény termelésére rendezzük be. *BCU Cluj / Central University Library Cluj*

E növények közül az erdélyi részekben igen szép eredménnyel tudjuk termelni a komlót és örvendetes módon fel is van ma már karolva az erdélyi részekben e termelési ág s ezért jó szolgálatot vélek tenni komlótermelő gazdátársaimnak, ha felhivom figyelmüket arra a rendkívül praktikus és igen olcsó *nádszövet* szerkezetre, mely a komlótermelés legfontosabb munkájához, a komló tökéletes módon való kiszáritásához a termelő gazdának a legjobb szolgálatot teszi és melyet a Mező-Kapuson működő Első erdélyi nádszövőgyár készít és hoz forgalomba.

A komlószáritáshoz eddig majd minden gazda más és más szerkezetű száritót használ, de a hol csak nád kapható, legtöbb helyen nádból készült táblákon száritják azt, csak-hogy ezeknek szálanként való tisztogatása, lécz-rámába foglalása szegekkel, sodronyokkal kissé drágává és nehézkessé teszi azoknak nagy számban való előállítását, ezért ujabban nagyon sok helyen, ahol van is nád, a csehek mintájára, léczrámára feszített „organtüll“ száritókkal látják el

magukat, mert ennek legalább nagy mennyiségben való előállítására is gyorsan, könnyen megy.

Az általam említett komlószáritó nádszövetekből készült száritó táblákat volt alkalmam összehasonlítani a házilag készült nád-rámákkal s a „tüll“ rámákkal s mondhatom, hogy a tüll-tábláknál sokkal olcsóbb beszerzésétől eltekintve is, jóval practikusabb annál, míg a házilag készülő nádrámák meg amellet, hogy sohsem olyan egyenletesek és könnyűek, mint e géppel készültek; tetemesen drágábbak is annál. A tüllnél azért tartom jobbnak a nádszáritókat, mert a tüll már kissé nedves, borus időjárásnál a levegőben lévő nedvességből is felvesz magába annyit, hogy megereszkedik s ilyenkor a reá helyezett komló sem szárad, inkább megereszkedik kissé az is, a nád ellenben még ha netalán vigyázatlanságból megázna is: a nedvességet nem tartja meg, a víz lefut sima felületéről, de a tüll a friss komlótól is veszen át nedvet, míg a nád absolute nem. A komló ép oly szellőzésnek van kitéve a nádtáblákon, mint a tüllön, de legfőbb előnye a nádnek a tüll felett, hogy míg egy oda kapott egér familia százakra menő kárt tehet, míg kiirtjuk — a tüll-táblákban, egy percz alatt összerágván 1—1 táblát, addig a nádnek egyáltalán nem árthat e kártékony rágesáló állatka.

E nádszöveteket a gyár a gazdák által adott hossz és szélességi dimenziókban állítja elő, gondolom 12—14 kron □ meterét, finom vékony, egyenlőre válogatott és hámozott csöves nádból, melyet rozsdamentes czinezett sodronyba sző úgy, hogy egyik szál nád szorosán van a másik mellé fűzve. Az így adott méretek szerint elkészült nádszövet-táblák egyszerűen léczrámákba lesznek illesztve s néhány szeggel oda fogva és kész a száritó!

Egy ilyen száritó tábla pl. nálam 90 ctm. széles, 180 ctm. hosszú szokott lenni és ha a gyár készítményéből lesz készítve a szövet, belejön ca. 24—25 krba, a léczkeret összeállításal együtt ugyanannyiba, szóval ca. 50 krba, a házilag készített nádtáblákat nem tudom pontosan megmondani mibe került, míg csináltuk, mert félbeszakításokkal készült, de úgy egyre-másra 85—90 krba számoltuk értékét fíval.

együtt drbonként. A túllból készültnek a túllje maga került 92 krba és ennek egyetlen előnye csupán a nádtábláknál könnyebb volta, de kevés ideig tart, különösen — mint mondám — ha bele kap az egér. A túll ezenkívül nem is hazai készítmény s már csak azért is teljes figyelmet érdemel ennek kiküszöbölése és egy hazai practikus iparczikk felkarolása. A gyár vezetőségétől tudom, hogy ez év folyamán — az ezredéves kiállításon levő mintájuk alapján a baranyamegyei főhercegi uradalom komlószai számára is tőlük szereztek be szükségletüket s ugyancsak tőlük tudom, hogy eddig az erdélyi komlótermelők használják legkevésbé e gyártmányukat — épen azért kívántam gazdatársaim figyelmét felhívni e cikkre.

Szabó Károly.

Ha ocsut vetsz — gazt aratsz.

Szerény közleményem czime ez lett volna helyesen, ha a búzavetőmag helyes kiválasztását biggyesztem elébe, de félvén attól, hogy sokan vannak gazdatársaim között, kik megpillantván e címet: »megint egy csomó theoria!« megjegyzéssel félre rakják a lapot — hát inkább a nép ajkáról kölcsönöztem a titulust. Egy kissé elsietettnek látszik talán már most — mikor még alig fogtak bele az aratásba* — hogy máris az őszi vetőmagnak a megválasztásáról beszélek. — De mivel az alább tárgyalandó magmegválasztás épp az aratással van összefüggésbe — azért oly sietős mód most az ocsus-magról szólani.

Hogy a jobb gazdák rostálás s triörözés utján a garmadából választják ki a magot, azt általán jól tudjuk s arról a Nemzet 1895. novbr. valamelyik számában beszéltem az ott követendő szabályokról, de ezuttal arra akarom felhívni a magyar gazdák figyelmét, hogy az őszi mának a kiválasztását már az *érett táblán* a lábán álló vetésben kell igazában megválasztani!

A haladás legmagasabb fokán (ebben az irányban) ugyan az a gazda van, a melyik minden évben egy külön parcellán különös gondozás (ritka vetés, kapálás, mű-trágyázás stb.) mellett termel összes búzatáblái részére vetőmagot. Ha azonban a gazda a rendes

* Juliusi számunkból maradt ki e közlemény.

kezeléssel előállított búza-termő tábláin egy-egy olyan részletet kihasít, a hol a *termés képe minden tekintetben kielégítő és szép*, ezt a termést külön learattatja, kicsépelel s utóbb rostálás útján az egyöntetű magot használja vetőmagul, úgy a haladás útján már jókora lépést tett, mert ez az eljárás már jobbnak mondható, mint az, a mikor a nagy garmadából, különböző talajokról, elővetemények után, s más-más fejlődésű buzatermésekből triöröz ki vetőmagot, bár még ez a mód is jobb, mint mikor a tisztítatlan garmadából rostálás nélkül merít magot, vagy megrostálja ugyan a garmadát — de a kirostált ocsut használja fel vetőmagként. Hisz igaz, ha jó gazda az Isten — hát az ilyenekből is lehet jó termés, de hát miért támaszkodjunk ott egészen a természetre, a hol emberi előrelátással s jóakarattal dolgozva, a *Természetnek* csak épen segélyére van szükségünk!

Az imént emlegettük, hogy a vetőmagtermő részletet ott hasítsuk ki, a hol a termés képe *minden tekintetben* kielégítő! Ezeket a »tekinteteket« kell itt bővebben részleteznem. Mikor szemlére indulunk, figyelniünk kell *a termő talajra* is, amely, ha mennyire lehetséges, a birtok talajának átlaga legyen. Mert nem helyes az, ha valamely tulkóvér folton termett búzát vetünk el soványabb földcen, ha a birtok területe nagyban ilyen. Figyelniünk kell *vice-verza* is! Ne jelöljük ki az olyan részleteket sem, a hol a vetés *tulsűrű*, mert ilyen helyeken gyakoriak a *megdült foltok*, a hol részint a szalma sem fejlődhetett ki, a szem is szorult lesz s ezt elvetvén, mindkét bajra való hajlandóságot átörökítjük az új vetésre is. De a sűrűséget sokszor az is előidézi, hogy az időjárás fel-felbuzdulása révén a búzabokor új és új hajtásokat ereszt, már az utóbb fejlődő III. rendű kalászcok termése nem bírván jól fejlődni, beérni, nem vetőmagnak való. Viszont a *tulritka* helyeken nagyon szép kalászcokat látunk, de egy-egy bokron kevés a szál, s ezt is átörökíthetjük idővel búzavetéseinkre.

Ne válasszunk vetőmagtermő helyekül oly táblákat sem, a hol *talán érettebb* a termés, mint az egész birtok átlaga, ugyancsak a másik végletbe se essünk, hogy oly tereket jelöljünk ki, a melyeken még *éretlen*, illetve *zöltebb* a vetés, mint az összesben, mert mindkét jelenség idővel szintén *öröklődhetik*. Különösen az utóbbi eset veszedelmes — mert az a hit, hogy tovább fejlődvén a szem,

nagyobbá, aczélosabbá válik, tévedésre is vihet, mint ez búzancemesítés céljából kapált búzáknál is sokszor megésett, hogy u. i. 10—15. napig tovább tartván a fejlődése, vagy a hirtelen aszály, vagy a rozsda szoritotta össze. A megszorult szem pedig nem jó vetőmag, mert a tápanyagok nem helyezkedhettek el az érés folyamán rendszeresen: annál is inkább ügyelnünk kell erre, mert már felütötte magát a világpiaczon a panasz, hogy a magyar búza v. liszt sok sikér tartalma apadt. Pedig megromlás esetén épp a sikért képző proteinek nem tudnak elég bőségben meggyülni!

A *gyomos*, a *szikes* foltok termését is hagyjuk ki aratásukor — s inkább utóbb arassuk — mert ezek termése sem korrekt. Nem kell részletezni, hogy magtermelő helyül a *rozsda* s üszöglepett foltok sem alkalmasak, mert ezek egyrészt a magfejlődést hátráltatják, másrészt a leggondosabb páczolás mellett is kerülhet a vetőmagba fertőzött szem. Még sok megfigyelni valót lehetne följegyezni, de azokra már a helyi szükség szerint minden gazda is reá jön a föntebbiek után.

A keresztbe rakás történhetik egész megszokott módon, bár jó lesz, minden keresztre jelet tenni. Miután azonban egy külön kazlat nem érdemes rakni, de talán célszerűbb is a termés mihamarábbi elcséplése, mintha a keresztben vagy asztagban ázik, legjobb lesz a cséplés megindultakor, a vetőmagot adó keresztet kicséplését előre bocsátani s pedig olyanformán, hogy elegendő hordó szekeret járattunk s a cséplés szekérről történik. Igaz, hogy ez több munka, több költség s némi időpazarlással jár, de ha már elindultunk egy jó irányba, zsigori tendenciák miatt ne térjünk a rosszszabra. Különben is megtérül a költség a jövő évi szebb termésben.

Természetesen a külön garmadába rakott termést csakugy kell rostálni, triörözni, páczolni, mint más vetőmagot — mert hiszen ez se lehet minden tekintetben egyöntetű. De a fennebbi úton való kezeléssel megközelíthetjük azt.

Midőn ezen sorokban egy egyszerű vetőmagtermelő eljárásról beszámoltam, nem mulaszthatom el azon eljárás elejtését hangoztatni, a midőn is sok gazda ugy tesz szert szerinte jó vetőmagra, hogy hordás idején minden kiürült szekér ponyvájáról a magvakat külön önteti, mondván: »csak a legérettebb, legfejlettebb magvak

szoktak kiperegni! Pedig éppen ebben a *kiperzésben* van a veszély. Azt hiszem, nem lehet célja a búzatermelésnek, hogy oly kalászatokat kapjon a gazda, a melyekből esetleg kévekötéskor, kereszttrakáskor és hordáskor elperegjen a legszebb mag? Már pedig, ha folyton a pergő magot veti el, úgy ezen sajátosság átmegy a búzafajtára s a kalász nem tartja össze a termést, de érés után gyorsan pereg a mag! Ezen jelenség károságát talán nem is kell magyarázni.

Csérer Lajos.

Baromfi-tenyésztésünk és az orosz concurrentia.

Az orosz import fenyegeti baromfi-tenyésztésünket. Olsó tojásaival és hitvány és szinte olsó baromfiaival elárasztja külföldi piacainkat, sőt már Budapestre, országunk szívébe is betolakodott. Ezóta a mi exportunk baromfiban és terményeiben csökkent, mely pedig idáig mindig fokozatosan emelkedett.

De ennek daczára nem szabad baromfi-tenyésztésünknek, mely az újabb időben oly szép és örvendetes lendületet vett, elposványosodni, hanem fel kell vennünk a harcot, ha csak nem akarjuk, hogy ezen kisebb állattenyésztési ág visszafejlődjék oda, a hol ötven esztendő előtt volt, és kiengedjük ragadni a kis ember kezéből azon konczot, melyen eddig rágódott. Millió emberek megélhetéséről van szó, és millió forintokról, melyek a baromfi és terményeiből az országba befolyanak. Érdemes tehát, hogy ezen orosz invasioval komoly emberek is foglalkozzanak és útat-módot keressenek, hogy hogyan lehetne baromfi-tenyésztésünket megóvni, és ha már exportunk nem is fejlődik, nem is emelkedik, legalább ne csökkenjen.

Az orosz baromfi hitvány, tehát hitvány áruval sikeresen nem versenyezhetünk. *Jót és olcsón kell termelnünk, és kívünnünk, és külföldi piacok szokásaihoz alkalmazkodnunk*, hogy az orosz versenyt kiállhassuk.

Jót kell tenyésztelnünk, azaz sulyosabb baromfit kell exportálnunk. A mi baromfink jó, de könnyű és ezért nem kelendő a külföldön, vagy csak nyomott árak mellett. A sulyosságra beltenyésztés útján is jöhetünk; de ez nagy munka és hosszadalmas, sok időbe kerül, meg érteni is kell hozzá, sok intelligentiát igényel. Sokkal gyorsabban és biztosabban érhetjük ezt el a keresztkezés által, mert a gazdaságilag hasznos fajta baromfi jó tulajdonságait, tehát többi közt testsúlyát ivadékaira bizton átörökíti és már az első generatióban csodákat mivel. Mivel a baromfiak keresztkezéséről az „Erdélyi Gazdá”-ban már ez év elején

értekeztem, most ismétlésekbe nem bocsátkozhatom, s csak egyszerűen utalok rá. Csak azt jegyzem meg, hogy a keresztezésre szolgáló anyagot itt az országban is könnyen beszerezhetjük, mert már van elég fajta tenyésztésünk; csak érdeklődni kell iránta.

Olcsón kell termelnünk; a mivel azt akarom mondani, hogy főképen a takarmányozásnál legyünk gazdálkodók, vagyis ne tisztán gabonafélékkel takarmányozzunk, ámbár ezek, sajnos, olyan olcsóak, hogy már olcsóbbak nem lehetnek, hogy a gazda bírjon megállani, így is más termelésre van utalva, ilyen a baromfi-tenyésztés is, hanem használjon fel minden olcsóbb hulladékot takarmányul, mely szinte tápláló, mint pl. o. a belek, melyek minden mészárszékben olcsón kaphatók, és megfőzve adagolja mérsékelt baromfiával, hiszen a baromfiak — ludak kivételével — omnivorok, vagyis mindent evők lévén, ez nekik csak előnyükre fog szolgálni. Répa, burgonya, korpa stb. szinte jó pót vagy meléltakarmány.

A külföldi piacok szokásaihoz kell alkalmazkodnunk. Így például, ha Angliába pulykát exportálunk télen, nem szabad őket levágni, mint nálunk szokás, mert így az angol piacokon nem veszik, hanem a nyakukat kell kitekerni, meg kell őket fojtani, hogy fejük szép veres maradjon. Erdély igen alkalmas a pulykatenyésztésre, bizonyítja ezt a kolozsmonostori gazdasági tanintézet baromfi-tenyésztése, mely igen szép pulykát tenyészt.

Nálunk darabszám szerint veszik és adják a tojást, akár kicsi, akár nagy. E mellett sem a termelő, sem a fogyasztó nem nyer, hanem csak azon vevő, ki a tojásokat kivitelre veszi, és ki a tojásokat az export előtt már idehaza osztályozza, úgy a mint az a külföld inyére van. Nem nyer a termelő, mert mi sem serkenti arra, hogy nagyobb tojásokat termeljen, és így több haszonra tegyen szert, és nem nyer a vevő, ki kénytelen a kicsi és nagy tojásokat egyaránt megvenni: — de nyer az exporteur, ki a tojásokat a kivitel előtt osztályozza, a kicsinyeket meghagyván az itteni fogyasztásnak. Azért tehát a termelőnek érdekében van, hogy tojásait már idehaza önmaga osztályozza és úgy bocsássa áruba. Az európai szokás a külföldi piacokon az, hogy osztályozva szeretik venni a tojásokat. Az osztályozáshoz kell egy 40 milliméter átmérőjű karika, és a mely tojás ezen a karikán át nem esuszik, az elsőrendű tojás; egy másik karika 38 milliméter átmérőjű, a mely tojás ezen a karikán át nem esuszik, az másodrendű tojás; a többi harmadrendű. Ez utóbbiakat az exporteurök nálunk hagyják, hogy darabszám szerint elárussítsanak, mert ezeket exportálni nem érdemes. — Meg kell jegyezni, hogy az ily osztályozott tojások hosszukás gya-

lulatlan deszka-ládákban 1440 darabonkint szalma közé csomagolandók. Ezek a ládák úgy vannak szerkesztve, hogy közepükön két deszkafallal ketté vannak választva, úgy, hogy ha a vevők az 1440 tojás sok, ketté legyen a láda fűrészeltető a nélkül, hogy a tojások helyüket elhagynák. Ugyanis a két középső deszkafal úgy van egymás mellé illesztve, hogy közbe egy kis rés marad, mely közben a láda ketté fűrészeltető, a nélkül, hogy a tojások megmozdulnának.

Végül szükségesnek tartom felemlíteni, hogy szeptember havában Budapesten a székes főváros által létesített vásárcsarnok megnyílik, a hová minden termelő, tehát a baromfi-tenyésztő is, terményeit, mint baromfi, tojás, egyenesen a fogyasztónak szállithatja; itt a hatósági közvetítő az árut átveszi és csekély százalék levonásaért eladja, és a befolyt pénzt a beküldőnek megküldi. Az áru nem a külföldre küldetik a közvetítő által.

Ebből az alkalomdól, hogy a székes főváros egy vásárcsarnokot létesített, a III-dik gazdakongresszus szükségesnek mondtotta ki, hogy ezen vásárcsarnok ellátására, a termelő közönség érdekeinek biztosítása céljából egy szövetkezet alakittassék.

Ajánlom ezen szövetkezetet Erdély baromfi teayesztőinek figyelmébe, saját érdekükben.

Grubicy Géjza.

KISSEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

Karbolsav-mérgezés ellen az eczet hatásos szer a »*Veterinarius*« szerint. Ha tömény-karbolsavval roncsolt bőr vagy nyálkahártya-részletre eczetet alkalmazunk, rövid idő alatt elmúlik a karbolsav edző hatására fellépő, jellemző fehér szineződés, megszűnik egyzersmind az a sajátságos érzéstelenség, melyet kis mértékben akkor is tapasztalhatunk, ha például kezünkre cseppen a tiszta karbolsav. A karbolsav edző — maró — hatása folytán támadt seben nem keletkezik pörk, ha eczettel kezeljük. Annak, a ki véletlenül vagy szándékosan karbolsavat ivott, félig vízzel hígított eczetet kell beönteni s mielőbb gyomormosást alkalmazni.

Hogy lehet a borsókát fölismereni? Risling nürnbergi állatfelügyelő a borsóka felismerésére a következő módszert ajánlja: Maró natron és hamuzsírból lugoldatot készítünk és ha a lug egészen leülepedett, egy széles száju, 1—4 liter tartalmu üvegedénybe öntjük. A vagdalt húst, vagy kolbásztöltelékkel, egy kevés lug hozzá-

adásával, pempővé keverjük és az elkészített lugoldatba tesszük. A borsóka, nehezebb fajsúlylyal bírván a husnál, leülepedik az edény fenekére és ott tisztán felismerhető. A lugot tartalmazó üvegedénynek ép ezen okból tölcséralakúnak kell lennie. *M. H. L*

LEVELEK.

Levél Hunyadvármegyéből.

Az itteni gazdasági viszonyok valóban el szomorítók, mert amint egy előbbi értesítésemben már említettem, a munkaerő hiánya és szünni nem akaró drágasága már is oly válságos helyzetbe sodorta gazdáinkat, hogy emiatt nagyobb része szénatermelésre és a közlegelő hiánya folytán marháik istálózására szánta magát. Az idén szénatermésünk is a tavaszi hidegek és fagyok következtében féltermésen alólit adott, tehát még annyit sem, hogy a már leapadt marhaállományunk téli szükségletét fedezhesse, amiért több gazda kénytelen lesz nemes fajtájú állatainak újból egy részét potom áron eladni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ilyen eshetőségeknek bekövetkezését már évek előtt gyanítva, még 1894. é. nov. 3-án azon kéréssel járultam a nagyméltóságú m. k. földmívelési miniszteriumhoz, hogy mivel Hunyad város polgárainak akkoriban még nagyon szép marhaállománya fentartatása és további tenyésztése céljából a városi lakosságnak egy kiterjedtebb legelőnek hármii áron is megszerzése életkérdéses tényé vált, mivel a létesített székely és csángó telepítés folytán ezen városnak egyáltalában reménye sem lehet más úton valaha egy közlegelő megszerzéséhez, kegyeskedjék egy általam felajánlott módozat elfogadásával e bajon segíteni, azonban e kérelem — sajnos — visszautasítólag válaszoltatott meg, ugyszintén a mi még sajnosabb, az 1895 évi május 8-ról keltezett és 60 előkelő városi polgár által aláírt és beterjesztett legelő-ügyre vonatkozó sürgős kérvény is. Tehát ily kétségbe és nyomasztó körülmény között mi maradhatott gazdáinknak egyéb, mint hogy megint egy részét marháinak olesó áron eladja és újból az igen csekély és csak a ház saját szükségletére terjedő buza és kukoricza termeléshez fogjon, mert kiterjedtebb termelést részint a magas munkabérékért, részint pedig az általános tultermelés miatt senki nem kockáztatott, annál is inkább,

mivel az eladási árak piacunkon nem felelnek meg a nagy kiadások összegének.

Egy jobb módu itteni birtokos több bácskai és cservenkai sváb családnak mintegy 100 hold tagosított birtokát próbakép harmadába hérbe adta Magától értetődik, hogy ezen földmivelők saját maguk és családtagjaik munkaerejével művelik a földeket, még pedig igen jól, mert az eddigi elhanyagolt területeket mély szántások által javítják, a mit hatalmas és erős lovaikkal és általok készített külön szerkezetű vas-ekéikkel könnyen meg is tehetnek, a kukoriczát, mint Bánátban is szokásos, sorban vetik és abban természetesen kapáló ekével egy ember naponta 1800 □ ölet megkapál, különös súlyt fektetnek a különböző mesterséges takarmány művelésére is és ha ezen szorgalmas emberek fáradhatatlan munkájuknak jövőre jó eredménye lesz és az itteni viszonyainkhoz arányosítva gazdáinkra nézt előnyösnek bizonyul, többen birtokosaink közül őszire megkisértik ezen derék, munkás sváb családok tömege-
sebb importálását.

Az itteni csángó és székely telep gazdasági viszonyai is anynyiba eltérők a miénktől, hogy ők is a számukra kiszakított 320 k. h. területet saját munkaerejökkel s lovukkal művelik, két fordulójak van és ezekben búzát, rozsot, árpát, zabot, kukoriczát, lóherét, bükkönyt és csalamádét természetnek, továbbá vetnek még kisebb földjeikbe kendert, marha-répát, burgonyát, borsót és még házi veteményeket, télen át pedig többnyire fuvarozásból élnek és Gorosdióról B.-Hunyadra hozzák a nyers vasat, egy általában csángóink szorgalmas gazdák és hovatovább jövedelmeiket gyarapítják. Az idej csekély aratásunk ugy minőségileg, mint mennyiségleg kielégítő, a kukoriczánk pedig évek óta ily bőven termő nem volt, — végtére még meg kell említenem, hogy szép szőlő-hegyeink — fájdalom — szemmeláthatólag pusztulásnak indultak és kiveszőben vannak, mert kevés kivétellel, a legszigorubb megyei rendeletek- és intézkedésekkel szemben is se a penész, se a peronospora de sőt a már a megye területén több helyt, de különösen a Maros mentén Solymoson és Déván hivatalosan constatált filhiloxera ellen is kevesen védekeznek, különösen a paraszt szőlősgazdák között észlelhető a legnagyobb indolencia.

Benedikty József.

Kendertermesztésünkről.

»Kendertermelésünk« czim alatt becses lapjának 6-ik számában megjelent közleményre Tekintetes Szerkesztő úr engedelmével bátor leszek én is egyetmást elmondani.

A szegedi kenderfonó-gyár eljárása a termelőkkel szemben helytelen volt. — Minden kezdet nehéz s lehet, hogy a gyár is nehézségekkel küzdött. Egyébiránt a kellő pontosságra a gyárt is a kölcsönös szerződés megkötésével lehet rászorítani. — De ezen egyszerű mulasztásért ne igyekezzünk végkép pálczát törni felette, ne mondjunk le a kender termesztéséről. Vessünk számot, hogy akár hányszor, a midőn termésünket a rosz időjárások teszék tönkre, máskor a drótféreg — a rozsdá, — a kőüszög stb., hogy leszámítva az összes költségeket — munkát, — magot épen mint az idézett »Kendertermesztésünk« czimü közleménybe téve van, hogy maradé tiszta 3 frt bevételünk holdanként?

Akárhányszor nem és nem fog maradni, a mikor a vevő nem ad többet a 82 kilós búzáért 4 $\frac{1}{2}$ forintnál, nem, mert Pesten is alig adnak 6 frtot.

Ilyen körülmények közt, ha az idézett közleményben felsorolt nehézségekkel megbarátkozunk, illetve, ha megtanuljuk azokat leküzdeni, ha továbbá kedvező időjárásunk lesz, ha a gyár nem 2 frt 30 kr krt, hanem a mint a közleményt író tisztelt ur mondja, 2 frt 50 krt ad meg és végül, ha megtanuljuk a kendernek szánt földet szakszerűen megmunkálni, elkészíteni, nem 3, de 30 frt, sőt több haszonnal is számolhatunk majd be.

A közlemény szerint csak féltermés volt az abnormális időjárás miatt. Ha tehát a féltermésből a költségeken kívül 3 forint tiszta haszna volt, akkor egész termés mellett a termelési költségeket is mégegyszer megnyeri.

A munkások lábbelijének elszakadása ellen nagyon egyszerű az orvosság. Készítettünk egy bádogosnál jó erős pléhből olyan bocskorokat, a melyeket a munkások könnyen felköthetnek.

Egy ilyen pár bocskor ára alig kerül 25—30 krba.

A kendernek jól sikerülhetésére nagy befolyással van a talajnak már előre történt szakszerű elkészítése — a mi így történik:

A jövő évi kenderföldnek a készítéséhez már most fogunk neki. Ugyanis a jó erőben lévő tarló földet sekélyen alábugtatjuk

és lehangerezzük. Ha azt a szántás előtt borsóval bevetjük, akkor október elején egy hatalmas kasza alá való terméssel fog fizetni. A borsó sűrű és nagy állásánál fogva a talajt jól beárnyékolja és az ez által beéredik, ennek letakarítása után igyekezzünk még egy szántást tenni, az ugynevezett téli ugart. Ezen szántás legyen lehető mély és igyekezzünk a bazázdákat élére állítani, hogy a fagy jó bomlasztó hatása a szántatlan részt is érhesse.

Tavasszal az ilyen talajt mihelyt kiszikkadt, megboronáljuk, extirpáljuk és újbóli boronálás után a kenderet géppel a gyár által kiadott útastítás szerint elvetjük és lehangereljük.

Mint hogy a kender jó erőben levő talajt kíván, télen át jó érett trágyával trágyázunk, még pedig úgy, hogy azt a szekérről egyenesen elteregessük.

Megkívánom jegyezni még azt, hogy a kender után a talajt tisztán marad, az sok gyomot kiirt, továbbá hogy kender után bármely kultur növényt sikeresen termesztünk, de különösen a répának kedvező, nemcsak azért, mert az tiszta gyommentes talajt talál, de már azért is, hogy a kender nem azokat a tápanyagokat vonja ki a talajból, a melyekre a répának van szüksége.

Kendert és répát, a mostani árak miatt még mindig haszonnal lehet termeszteni.

Bihari Zsigmond.

LAPSZEMLE.

Az elmúlt július hó igen gazdag a közgazdasági eseményekben s a közgazdasággal foglalkozó lapoknak meglehetősen anyagot nyújtott. Ez események s a cikkeknek azok által támasztott tömege az Ausztriával való közgazdasági kiegyezés körül forog. Lássuk tehát, mit írtak a gazdaságilag oly fontos momentumról s általában az elmúlt hóban minket érdeklőt a lapok:

* * *

A „*Hazánk*“ július 8-iki vezércikkének tendenciája, hogy mily nagy szerepet visznek korunkban a népek politikai életében a közgazdasági érdekek. Hogy mily integrans részét képezi az állam politikájának a helyes közgazdasági politika, semmi sem igazolhatja inkább, mint az észak-amerikai egyesült államok elnökválasztási készülődései, melylyel a »*Hazánk*« említett vezércikk foglalkozik. Nem a szorosán vett politikai álláspont különbözősége itt az, melyben a két jelölt hívei között az ellentétek kihegyeződnek, hanem az a két különböző elv, melyet a valuta nagy közgazdasági kérdé-

sében egymással szemben képviselnek. Mac Kinley az egyik jelölt az arany valuta föltétlen híve, míg Horace Briant a bimetallismust képviseli s a szerint, a mint egyik vagy másik jelöltet ülteti a többség az Egyesült Államok elnöki székére, fog eldőlni az Unióban a valuta kérdése is.

Julius 17-iki számában a *Hazánk* a kiegyezési tárgyalások újra felvett fonalával foglalkozik, ez alkalommal különösen az őrlési forgalommal és állategészségügyi konvenczióval foglalkozván. A bécsi lapok ugymond, nevezetesen a »*Fremdenblatt*« azt mondja, hogy az őrlési forgalom nem képezi sem Ausztria, sem Magyarország külön kérdését. Nagyon félő, a *Hazánk* cikke szerint, hogy a mostani helyzetet véglegesítik, mi mellett az őrlési forgalom a behozatali vámnak szabadalmazott kijátszása marad.

Az állategészségügyi egyezményre vonatkozólag nagyon fontos, hogy az magában foglalja, miszerint az állatok és állati nyers termények kivitele nem vethető szigorubb korlátozások alá, mint aminőket az exportáló állam idevonatkozó törvényei a belföldi forgalomra nézve előírnak.

A július 29-iki számban »*Nehéz napoknak nézhetünk elébe*« czimen *Kodolányi* Antal ir vezérczikket. Sötét színekkel festi a gazdasádalom valóban nyomott helyzetét s tömörülésre, összetartásra, az *Országos Gazdaságvetésgház* való csatlakozásra hi fel.

»*Kiállítás mérleg*« czimen augusztus 2-án egy a kiállítás eddigi eredményeit latolgató vezérczikket olvasunk. A kiállítás közgazdasági hatásait nagyon elhibázottnak, a hozzá kötött reményeket nagyobb részt füstbe menteknek mondja a cikk s a balsikerért a rossz rendezést okozza.

Az augusztus 4-én megjelent szám a Németországból kiindult s a becsületes adósokat védelmező mozgalom mellett ir.

* * *

A „*Budapesti Hirlap*“ július 9-iki számában »*Aratás*« czimű vezérczikket hoz, melyből a következőket emeljük ki: A terméskilátások tetemesen megromlottak, az évek óta rossz gabona-árak hanyatlanak tovább. Mi lesz, ha a buza ára 1—2 frttal esik? Dicskedjünk-e azzal, ha a nem is oly régen feltört legelők újra paragon maradnak? Darányi miniszter előtt ez idő szerint nem áll nagyobb feladat, mint ezen a mizeriákon enyhíteni. A szeptemberi kongresszus szintén ezt a kérdést tárgyalja majd. De időt nem veszíthetünk, nem szabad egy évet elmulni hagynunk anélkül, hogy a munkát megindítsuk. A főadat: emelni az árakat, gondoskodni róla, hogy a gabona árából nagyobb rész jusson a termelőnek alacsony árak mellett is; a föld adójának leszállítása, a pótagadókönnyítés. Mindez leginkább azoknak érdekében áll, kik a kormányon állanak s ott is akarnak maradni.

A július 13-iki szám »Gazdák pártja« című vezércikkre rokonzenés hangon nyilatkozik a gazdák jogos kívánalmait s törekvéseit felől. A cikkekre alkalmul a Magyar Gazdaszövetség kiadott programja szolgált, melyet a közlemény évek csapásainak nyomása alatt kiformalódottnak mond. A lehető legtermészetesebb, ha a gazdák a törvényhozási testület által elhanyagolva, a kormány által nem támogatva, önmagukért maguk szállnak sikra s Károlyi Sándor góf köré csoportosulnak, kinek a gazdák ügye körül eddig elvitázhatlan érdemei vannak. A külföld példája mutatja, hogy az intenzivítás felé való haladás nem elég arra, hogy az idők rombolásának gátat vessen s a külföldön már mindinkább arra a tudatra ébrednek, hogy a közgazdasági politikának a gazdák javára meg kell változnia.

A közép- és kisbirtokos első sorban igényel védelmet. Ide irányul a gazdaszövetség programja is, mely annál nagyobb tért fog hódítani, minél sanyarubb lesz a helyzet. Ha a magyar társadalom megmozdul, bajos lesz a kormánynak a magyar föld és művelői ellen foglalni állást.

A július 14-iki számban a nyittravármegyei gazd. egyesület ügyéről nyerünk értesítést, melyet Forgách Károly gróf néhányadmagával a földművelésügyi miniszternél politizálással és az alapszabályok be nem tartásával vádolt. A derék egyesület, melynek bevádolásánál Forgách Károly gróf aligha követett hazafias célokat, küldöttséget menesztett a miniszter elé. Darányi miniszter az Emödy alelnök által vezetett küldöttséget az egyesület ügyében tanusítandó teljes pártatlanságáról biztosította.

Sajnálattunkra szolgálna, ha az egyesületet, mely nemcsak a megyéjebeli, hanem az országos agrárérdekeket is mindenkor dícséretes buzgalommal szolgálta, hazafias működésében kicsinyes és méltatlan üldözések megzavarnák.

Ugyancsak a 14-iki számban olvassuk a nemzetközi kongressus tervezetét.

A *Bp. H.* július 18-iki száma a kiegyezési tárgyalások folytatásáról ad hírt, míg a 19-iki számban két közlemény is találunk e tárgyról, melyek egyike a kiegyezési tárgyalások befejezését a bank és állategészségügyi kérdések kivételével ujságolja. Az állategészségügyi koncesszióra nézve a vám- és kereskedelmi-szerződést kibővítik. Az osztrákok azon álláspontot tartották meg, melyszerint az állatok szállítása és bebocsátása az egyes államok jogkörébe vág, s így közös megállapodásnak a monarchia két fele közt nem lehet tárgya. A magyar kormány lemondott azon jogáról, hogy vasutain magyar árucikket kedvezményes tarifával szállíthasson, beleegyezett a tiroli gabonavárnak 1906-ig való fenntartásába, a kőolaj

vámjának felemelésébe, a mi tisztán az osztrák termelők érdeke és a magyar fogyasztók kára. A cukoradó és praemiumok felől őszszel fognak határozni; az őrlési forgalmat úgy látszik, tejesen megszüntetik, de a malmoknak valamely módon kárpótlást nyújtanak. A borhamisítások ellen Ausztria hajlandó a magyar törvényekkel hasonló intézkedést életbe léptetni. A kvóta-kérdés szintén függőben maradt.

A függőben maradt kérdéseket az őszön döntik el, de kérdés, közvetlenül a választások előtt simán fog-e menni a kiegyezés megszavaztatása, a mandátumukra feltékeny képviselők által.

A másik e napon megjelent »Kiegyezés« című közlemény bécsi lapoknak a tárgyalásokat illető nyilatkozatait közli.

A július 26-iki szám közgazdasági rovata »Csapásról csapásra« című cikkét hoz, melyben kimutatja, hogy az állattenyésztés Magyarországon évről-évre apad, holott keleti marhavész régen nem dühöngött az országban, a kormány pedig minden módon kedvez az állattenyésztésnek. Ez ama nézet tarthatlanságára mutat, hogy a gabonatermelés részben állattenyésztéssel pótlható. Sully francia miniszter volt az első Európában, ki a mezőgazdaság rendszeres előmozdítását tartotta főfeladatának s az általa lerakott alapokon épült föl Colbert merkantilizmusa s a francia ipar világhire. Ezt a sorrendet mi sem változthatjuk meg, mert a dolgok természetében rejlik. Egyetlen ország sem birt kiváló ipart teremteni, melynek virágzó, emelkedő, földművelése nem volt.

* * *

A „Köztelek“ 55-ik (jul. 8.) számának vezércikke biztosító társaságaink díjtételeinek magasságáról szól. Kimutatja, hogy míg a hazai nagyobb biztosító társaságok 100 frt érték után 1 frt 25 kr. átlag-díjat szednek, a kölcsönösség elvén alakult Orsz. magy. kölcsönös biztosító szövetkezet átlagos díjtétele ugyanolyan érték után 54 kr. A régibb keletű németországi szövetkezetek díjtételei még alacsonyabbak, sőt az 1821-ben alakult gothai szövetkezet 100 márka érték után csak 8 $\frac{1}{2}$ pfennig díjat szed. A cikk arra utal, hogy a gazdaközönség kívánatára és erélyes fellépésére a nyereségre dolgozó biztosító vállalatok is kénytelenek lesznek díjtételeiket a szövetkezeti verseny nyomása alatt erősen mérsékelni.

Az 57. szám (jul. 15.) vezércikke a IV. orsz. gazdakongresszussal foglalkozik, az 58. szám vezércikke az őszi nemzetközi kongresszussal. Az 59. számban Hertelendy Ferencnek a zalamegyei gazd. egyesület diszközgyűlésén mondott beszédének méltatását találjuk.

Az augusztus 1-i (62.) szám a mezőgazdasági termények hamisítása ellen hozott 95. évi LXVI. t.-cz. életbeléptetéséről cikkez.

A törvényt a földmivelésügyi minister f. évi június 10-én léptette életbe 38.286. sz. alatt kelt rendeletével. A rendelet legfontosabb része, mely ama gyakorlati intézkedésekkel foglalkozik, a melyeknek célja a vásárló közönséget megrövidítések s megcsalások ellen felfegyverezni. Ez abból áll, hogy a vevőnek, ha az árú megfelelő minősége tekintetében aggályai merülnek fel, a rendelet 13. §-ában előirt módok szerint jogában lesz mintát venni, melyet az állami mag- vagy vegyvizsgáló állomásnak küld be, melyek véleménye a felek részéről inappellabilis és a birói szék előtt is nyomatékkal bír.

Ilyen állami vizsgáló állomások a törvény alapján nagyobb számmal fognak szerveztetni s a már létezők, addig is a törvény céljaira szükséges szakvélemények megadására külön rendelettel hatalmaztatnak fel

Az augusztus 5-iki (63.) szám »Az árdepresszió és a védvámok« címén *Rubinek* Gyula tollából, hoz nagyérdekű közleményt.

A „*Magyar Gazdák Lapja*“ -nek jul. 11-iki (28.) számában H. *Gottward* Sándor a hírlapok termés-tudósításait, melyeket mesés termést ígérőknek mond, tulzottnak állítja, sőt nem remél egyebet, egy gyenge középtermeznál. Az esőzések óriási károkat tettek, különösen a Dunán túl. Az árak még folyton hanyatlanak, a sertésvész után nem lehet malaczkokat nevelni. Félő, nem-e megy teljeseedsbe a »*Bund der Landwirthe*« egyik írójának jóvendölése, ki azt mondja, hogy 20, sőt 10 év alatt a mi aranykalással ékeskedő boldog hazánk legnagyobb része nem lesz más, mint egy pompás vadászterület.

V. K.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Kérés.** Tisztelettel felkérjük mindazokat, kik műtrágyázási kísérleteket már tettek, hogy az erre vonatkozó adatokat szerkesztőségünkkel közölni sziveskedjenek.

— Ad. sz. 299-1895. g. b. **Pályázat népies gazdasági munkára.** Aiólirott gazdasági bizottság, a gazdasági szakismeretek terjesztése és ez által a belterjes gazdaság vezetésének megismertetése, az okszerű állattenyésztés és kertészet fejlesztése érdekében 150 ft, azaz egyszázötven forint pályadíjat tűz ki egy oly népies gazd. munka írójának, ki elbeszélés vagy káté alakjában, várme-gyénk viszonyaira való tekintettel 2-3 nyomtatott ív terjedelmű, a községi népiskolák felső osztálya tanulói és a falusi nép értelmi

szinvalának megfelelő fenntartalmu és irányu, a bíráló-bizottság által jutalomra érdemesnek ítélt munkát ir és bocsát a bizottság tulajdonába. A pályázat határideje 1896. deczember 31-ike. Háromszékvármegye gazdasági bizottságának S.-Szt-György, 1896. julius 19-én tartott üléséből. *Pótsa József*, főispán, elnök.

— **Gazdatiszt kerestetik** igen jó helyre. Feltételek: Több évi gyakorlat; erdőkezelésben jártasság; szigoru pontosság. Bővebb felvilágosítást nyújt a *szerkesztőség*. (Belközéputcza 11. sz.)

— **Gazdatisztek kongresszusa.** A II-ik magyar gazdatiszti kongresszus, mint értesülünk, 1896. szeptember 24-én d. u. $\frac{1}{2}$ 3 órakor a kiállítási ünnepségek csarnokában tartatik meg. Egyidejüleg felhivja a rendező bizottság a földbirtokosokat, gazdatiszteket, bérlőket, az egyesület tagjait, valamint mindazokat, kiket ez ügy fontosságnál fogva kell hogy érdekeljen, hogy e kongresszuson részt vegyenek s ezt a II. magyar gazdatiszti kongresszust rendező bizottságának, Budapest, IX. ker. Lónyai utca 7. sz. legkésőbb szeptember 10-ig bejelentsék. — A kongresszus napirendje 2 tárgy, egymint: 1. a gazdatiszti kvalifikáció megállapítása; 2. a szolgálatadók és gazdasági alkalmazottak közötti jogviszony törvény után való szabályozása. — A kongresszusi részvételi díj 2 korona. Az egyesület tagjai, valamint az érdeklődők részére a felhívások, értesítések stb nemsokára szétküldetnek.

— **Filokszerá Kolozsvárt.** A Kolozsvárhoz tartozó Szent-György szőlőhegyben a mult hónapban filokszerát konstatáltak Feszt Sándor szőlőjében. 12 év előtt konstatáltak itt még egy alkalommal filokszerát, akkor az inficiált szőlőt fölégették, és azóta nem volt filloxera. Losonczy János helyettes polgármester nyomban megtette a szükséges intézkedéseket. Valószínű, hogy a kormány elrendeli a filloxera-zárt.

— **Gazdatiszti állást keres** egy a debreczeni magy. kir. földmives iskolát jó eredménnyel végzett 30 éves román. kath. vallásu, nőtlen, ép erős testalkatu jó családból származott fiatal ember, ki a magyar nyelven kívül beszél oláhul. 8 évi gyakorlattal bír, jelenleg mint ispán működik egy nagyobb

uradalomban, elfogad kezelő tiszt, esetleg segéd tiszt állást is oly uradalomban, hol előmenetelre számíthat. Katona-kötelezettségének már eleget tett. Szíves megkereséseket kérem e lap kiadóhivatalához küldeni.

— **Magyarország bortermése 1895-ben.** A legutóbb közzétett statisztikai adatok szerint Magyarországon a szőlő területe meghaladja a 220.000 hektárt; a szőlőterület főképp a homoki részen jelentékenyen szaporodott s minthogy immunis szőlők szaporítására is nagyobb gondot fordítottak az utóbbi időben, az idén már meglehetősen bortermés volt Magyarország legtöbb vidékén. Különösen jól sikerült a bortermés nálunk az erdélyi vármegyékben, ahol némely helyütt annyi must termett, hogy a gazdák alig bírtak elegendő hordóra szert tenni. Alsó-Fehér, Nagy- és Kis-Küküllő, Maros-Torda, Kolozs vármegyékben a szüret többnyire jól ütött be s emiatt a borok is aránylag véve jóval olcsóbbak, mint voltak a megelőző évben. Az erdélyi vármegyékben a szőlők területe felül van a 25.000 hektáron, egyre-másra véve a termésátlagokat, termett itt mintegy 350—400.000 hektoliter bor. Az ország többi részében körülbelül a következő termésünk volt borból:

	Terület	1895-ben termés	1894-ben véglegesen kiszámított termés hlt.
Duna balpartja	hektár	hit (becslés)	
Duna jobbpartja	16.000	200.000	146.303
Duna-Tisza köze	82.000	1,030.000	499.817
Tisza jobbpartja	64.000	840.000	441.935
Tisza balpartja	4.500	45.000	7.691
Tisza-Maros szöge	15.000	150.000	52.365
Az erdélyi vármegyék	17.000	225.000	105.359
	251000	375.000	135.539
Összesen	223.500	2,865.000	1,387.009

A bortermés tehát, ámbár a peronospora főképp egyes vidékeken sok kárt okozott, mégis közel 1,500.000 hektoliterrel kedvezőbben ütött ki, mint a megelőző évben. A borok minőségre nézve, a mint ez most már a borok erjedése után kitünik, az 1894-iki boroknál mintegy 15—20 százalékkal jobbak; igen jó volt az idei bor minőségre az erdélyi vármegyéken kívül az alföldi részen és nagyobb részben a Duna jobb- és balpartján. A tokajvidéki, vala-

mint a biharmegyei borok is tulnyomóan kitünő minőségűek. A borárak a közönségesebb fajoknál hektoliterenkint 10—17 forinttal jegyeztettek; néhol elkelt a gyengébb minőségű bor is 18—23 forinton, a finomabb fajok pedig 20—36 frton. Az egészen kitünő csemegeborokat 40—60 fittal vásárolják a termelőktől. Az aszubarok (ilyen fajta bor termett az idén kisebb mennyiségben: Alsó-Fehér, Arad, Kis-Küküllő, Zemplén, Veszprém, Sopron, Tolna és Heves vármegyékben) 80—120 fittal értékesítették.

— **Vetőmag a gazdáknak.** A földmivelésügyi miniszter utasítást adott a mezőhegyesi, kiséri, bábolnai, fogarasi ménesbirtokok és gödöllői korona uradalom igazgatóságainak, hogy az uradalmakban termesztett gabonafélékből és egyéb magvakból engedjenek át vetőmagot mindazoknak a gazdáknak a kik ez iránt hozzájuk fordulnak. A vetőmagvak vagy készpénzfizetés ellenében adatnak el, a midőn az ár megállapítására csupán az eladás napján jegyzett piaci árak vétetnek alapul vagy pedig cserébe is átengedtetnek ugyanazon fajbeli hasonló sulyu terményért. Az átengedés részleteire nézve oly módon intézkedett a miniszter, hogy egy és ugyanazon gabonaféléből 100 métermázsáig terjedő mennyiség adható át egy-egy gazdának. A vetőmagvak, a mennyiben a birtokban rendelkezésre állanak, egész évben ki fognak szolgáltatni, sőt előjegyezni is lehet azokra, még pedig őszi vető magvakra június 1-től szeptember végéig, tavasziakra pedig június 1-től december végéig.

— **Kettős mérték.** A pénzügyminiszter börzeadó-tervezetét, mint a P. L. írja, az őszön egy szaktanácskozmány elé terjeszti, mely döntenie fog arról, vajjon az adót a börzének mai helyzetében opportunus-e életbe léptetni vagy sem? Határozottan igen, mert a börzeadó számbavehető befolyással az üzletek szaporodására vagy apadására nem lesz. E tekintetben más tényezők döntenek, mint az a csekély adó, mit a kincstár szedni szándékozik. Nem szabad feledni azt sem, hogy a börze mai helyzete a tulspekuláció gyümölcse, épp ezért nem vehető mentő körülménynek. De miután a finanszminiszter annyiszor hangoztatta az igazságos és egyenlő eljárás szükségét, utalni kell arra, hogy vannak állandó kereseti ágak, melyeket nem mulócsapás és nem is saját hibáik sulya nyom a melyeknél azonban mind a mellett a pénzügyi igazgatás makacsul ellenszegül az enyhítéseknek. Nem vagyunk annyira gazdagok,

hogy a börzeadóból folyó jövedelmet bármilyen csekély lesz is az eleinte, elengedhetnők és méginkább rászorul közéletünk az igazság és egyenlőség szempontjából arra, hogy a börzének sokáig élvezett privilégiuma végül megszűnjék.

— **Európa termése.** Az idei termés a múlt évi eredményeket egyáltalán nem fogja meghaladni. Csupán burgonyából lehet kiválóbb termést várni. Az amerikai Egyesült államok termés hozama bizonytalan, sőt valószínű, hogy az 1896-iki termés inkább alatta marad a múlt évinek, mint fölötte. — Európa főbb államainak a várható termés hozama az Evening Corn Trade List szerint a következő:

	1896-ban	1895-ben	1894-ben
	millió hektoliter		
Magyarország	53.65	55.25	55.25
Ausztria	14.50	14.65	17.11
Belgium, Dánia és Svédország	10 15	10.00	9.42
Franciaország	111.00	121.80	124.41
Németország	39.15	37.70	30.15
Olaszország	40.60	40.60	42.77
Románia	23.20	23.93	15.37
Oroszország	131.95	148.78	133.85
Spanyolország	30.45	36.25	37.70
Anglia	21.75	13.78	21.46
Törökország	15.95	14.50	10.15
Más európai államok	27.55	39.12	26.10
Összesen:	520.70	556.36	562.75

— **Ingyen könyveink** eddigi sorozata egy igen érdekes új darabbal szaporodott, ez:

35. Tagosítási rendszerünk hiányairól; írta: *Tokaji Géza.*

Kívánatra az összes művekből ingyen és bérmentve küld a szerkesztőség.

— **Komlóvásár.** E cím alatt a következőket olvastuk közlebről igen sok napilapban: »A földművelésügyi minister az erdélyi részekben termelt komlónak jobb és biztosabb értékesíthetése végett, valamelyik alkalmas városban komlóvásárt szándékozik rendezni. A komlóvásárok rendezésének s általában a komlónak a ke-

reskedelmi forgalomba való hozása módozatainak tanulmányozása végett, a földmivelésügyi minster egy szakembert a külföldre küldött, a kinek visszaérkezte után, augusztus elsején Segesvárott a komlótermelőkkel értekezletet tartanak.« Nem tudjuk: mi igaz e hírből, melynek teljesülését örömmel vennők; mi semmi hivatalos értesítést nem kaptunk e tárgyban.

— **Néptanítók mezőgazdasági tanfolyama.** Az algyógyi, adai és pápai földmives iskolákban augusztus 3-án négy hetes tanfolyam nyílt meg néptanítók részére, hogy elméleti, szemléleti és gyakorlati uton képezvén magukat a mezőgazdaságban, az ez irányban szervezendő elemi iskolákban sikeresen tanithassanak. Ezt az ügyet, a mely a közoktatási és mezőgazdasági érdeket egyaránt érinti, a kultusz- és földmivelési ministerek közösen gondozzák. — Egyetértőleg szervezik ezeket az ismétlő iskolákat oly vidékeken, a hol a nép főfoglalkozása a mezőgazdaság; egyetértőleg szervezték a most megnyíló tanítói tanfolyamokat is, melyekre iskolánként 20—20 néptanítót vettek fel, fejenként 50 frt államségélylyel. A tanfolyamon **Résztvevő Göcnéptanító gazdaságiirányú** ismétlő elemi iskoláknál fogja végezni a tanítást. Ez iskolákat a tanfolyam bevégezése után szervezik. Nem ártana, ha ezen iskolák számára megfelelő *tanönyvekről* is gondoskodnának a ministerek, e nélkül nem sokat fog érni a 4 hetes kurzus.

— **Állattenyésztési felügyelőség szervezése.** A földmivelésügyi minster Tulogdy Soma gazdasági felügyelőt, Málnássy Ferencz intézőt, Kobza Sándor gazd. egyesületi titkárt, Sierbán János tisztartót és Bartók Géza iparkamarai titkárt kerületi állattenyésztési felügyelőkké nevezte ki, továbbá Brezovay István korona uradalmi gazdatisztet megbizta a mármaroszigeti kerületi állattenyésztési felügyelőség teendőinek ellátásával. Ezzel életbe lép a földmivelési kormányzat kebelében már több, mint egy éve tervezett intézmény, mely a kilencz kerületre osztott országban hivatva lesz a mezőgazdaságról szóló 1894. XII. törvényczikknek az állattenyésztésre vonatkozó részét végrehajtani.

— **Élő állatkivitelünk 1896-ban.** Az 1896. év első felében a vágó és igásmarha kivitel csökkent, de a behozatal is csökkent. Míg azoban a behozatal 2.600.000 forinttal kisebb, mint volt a m. év megfelelő időszakában, a kivitelnei mutatkozó visszaesés fölül van a 12,000.000 forinton is. Különösen a sertések és szarvasmar-

hák kivitele hanyatlott. Darabszám szerint csökkent a vágó és ígásmarha kivitel közel 122.000 darabbal, míg a behozatal 79.000 darabbal. — Miként alakult a behozatal viszonyítva a kivitelhez és a múlt év megfelelő időszakához (félév) kitűnik a következőkből:

	behozatal		kivitel	
	darabszámszerint			
	1895	1896	1895	1896
ökör és bika	12.922	8.855	35.053	24.324
tehén	1.695	1.270	22.256	12.408
fiatal jószág és borju	1.508	1.601	19.112	11 997
juh és kecske, bárány				
s gödölye	7.744	8.366	147.658	158,565
sertés és malacz	115.890	39.940	109.690	4.684
	139.759	60.032	333.769	211.978

Ló kivitelünk állandóan és örvendetesen emelkedik. Az 1896. év első hat hónapjában háromezer darabbal több ló jutott ki a külföldre, mint a tavaly. Kivittek 27.163 darab lovat, 11.824.940 ft értékben; 1895-ben 24.157 darabot, 10,507.176 forint értékben.

— **Állandó gazdasági gépkiallítás.** Az orosz államvasutaknak, kiváltképp azonban a dél-oroszországi vasutak (felügyelőségének orosz gépgyárosok és gépeket elárúsító czégek azt az ajánlatot tették, hogy ők hajlandók volnának mindazokon a nagy állomásokon, a honnan a gabonakivitel nagy arányokat ölt, állandó mezőgazdasági gépkiallítást berendezni, hogy a vidéki gazdák, a kiknek nem áll módjukban a nagyobb városokat látogatni, olyan alkalommal, a midőn produktumaikat piacra viszik maguknak esetleg mindjárt megfelelő gépeket is vásárolhassanak. Ez különösen azért érdekelhet minket, mert hasonló kezdeményezés a mi vidéki városainkban is czélszerű lenne.

— **A hesszeni légy ellen való védekezés ügyében** a földművelésügyi miniszter, körrendeletben fölszólította az összes törvényhatóságokat, hogy abban az esetben, ha a hesszeni légy a törvényhatóság területén ez évben nagyobb mennyiségben lépett volna föl, a csalogató vetések alkalmazásának módját a vármegye gazdaközönségének a lehető legkiterjedtebb alakban sürgősen tudomására hozza és intézkedjék az iránt, hogy ezt a védekezési eljárást pontosan végre is hajtsák. Szívesen vesszük annak idején, ha gazdatársaink ezen eljárás eredményéről lapunkat értesíteni fogják. Mi, igaz, egyelőre nem sok gyakorlatiasságot látunk ezen védekezési módban.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Munkatársainkat felkérjük hogy a természetményeinkről és értékesítési viszonyokról akár cikket, akár levelet, vagy csak rövid értesítést is — irjanak. A legkisebb értesítést is szívesen honoráljuk. — G--r. A dolognak más oka is van. Ha valaki a nagyközönséghez fordul adatokért és küld: visszacímzett bélyeges borítékot, félig kitöltött válaszlevélpapírt, azt gondolja, hogy 50% válaszol? Nem. Jó, ha 10% megteszi! Indolensek vagyunk uram, nem olvasunk, nem írunk és egyáltalában semmi iránt nem érdeklődünk Ez is egy ok . . . — Cs. D. Köszönjük, jövő számban jön: — y —f. Másik a 9. számban. — A. D. Nem közölhető. — n —y. Jelen számunkban ugyanaz jobban megírva jön. — Több kéziratról jövőre.

Erdélyrészi vásárok jegyzéke 1896. szeptember 1—30-ig.

(NB. Ha valamely vásár ünnep- vagy vasárnapra esik, akkor a rákövetkező hétköznapon lesz megtartva. A napok a kirakó vásárok napját mutatják, a mely nap előtti 2—3 hétköznapon vannak a marhavásárok.)

1. Homoród-Szt.-Márton, Kolozsvár, Maros-Kecze, Sz. Keresztur, Zalatna.	17. Markod, Óralja Boldogfalva, Szilágy-Nagyfalva.
2. Alamor, Naszód, Szent-Benedek.	18. Hosszúfalva, Lupsa.
4. A-Zsuk, Maros-Vásárhely.	20. Brulya, Čsernátfalu, Dobra, Egerhát, N.-Sármás, Oláh-Lápos.
5. Algyógy, Zilah.	21. Alsó-Rákos, Bánffy-Hunyad, Bethlen-Szt.-Miklós, Erzsébetváros, Göröcsön, Hódos, Lekence, Pojána.
7. Bethlen, Gyergyó-Szt.-Miklós, Szent-Ágota.	24. Medgyes.
9. Cs.-Szépviz, Drassó, Fogaras, Mákfalva, Torda.	25. Szilágy-Somlyó.
10. Baromlaka, Ispánmező, Pánczélcséh.	26. Bereczk, Hidalmás, Magyar-Lápos.
11. Tasnád.	27. Monor, N.-Almás, Szék.
12. Nagy-Ida.	28. Abrudbánya, Rettég.
13. Szilágy-Cseh, Vajdaháza.	29. Alsó-Szopor, Csik-Szereda, Étéd.
14. Nagy-Szeben, Zentelke.	30. Bonyha, Feketchalom, Gy.-Fehérvár, M.-Oroszfalu.
15. Kacza, Székeiy-Keresztur.	
16. Ugra.	

Kiadó-tulajdonos:

Az „Erdélyi Gazdasági Egylet.”

Nyomatott Gámán J. örököse könyvnyomdájában Kolozsvárt.